

השונאים, בחינת (בראשית ל, כג): "אסף אלקים את הרפתי".

"זאת התורה אדם כי ימות באהל" (במדבר יט, יד)

ב. ח"א יג, ה - יש ארבע חיות בתורה וכו'. ואדם שבתורה, זה בחינת (במדבר יט, יד): "זאת התורה אדם". ויש בה קלות וחמורות, שהם בחינת מספני ועתידי.

ובהוספות מנתב"ד רבנו ז"ל (השיף להתורה הזה - נדפס בסוף הספר): **ו'אדם, זה בחינת: "זאת התורה אדם"** - כי בה קלות וחמורות, ויש בה קומה שלמה, רמ"ח אברים ושס"ה גידים (זהר וישלח קע: תקונייזהר נ:).

ג. ח"א לז, ג - הגוף לגבי הנפש, הוא בחינת חמר, בהמה, סכלות, חשך, מיתה, ושכחה, בחינת חכמות חיצוניות - בנגד חכמות התורה, שהם בחינת אדם, כמו שכתוב (במדבר יט, יד): **"זאת התורה אדם"** - בחינת צורה, אור, חכמה, זכרון, וחיים.

ד. ח"א צב - **עלידי שאדם' שהוא בחינת 'תורה, כמו שכתוב** (במדבר יט, יד): **"זאת התורה אדם, נע ונד אפילו בתוך ביתו - יכול להמתיק הדינים ולהחיות מתים.**

ה. ח"א קא - צריך האדם להתיגע בתורה ולהמית עצמו עליה, כמו שאמרו חז"ל (ברכות סג:) על פסוק (במדבר יט, יד): **"זאת התורה אדם כי ימות באהל"** - **"אין התורה מתקימת, אלא במי שממית עצמו עליה"** - דהיינו **"עצמיותו, המדות והתאוות רעות החקוקים על עצמותיו.**

ועלידי שמתגע בתורה עד שיזכה להבין אותה - על ידי זה יוצא מאנפין חשוכין' לאנפין נהירין, ונתבטל ממנו השעבוד של המדות והתאוות רעות של הע' עכו"ם, שהם האנפין חשוכין'.

ואז נקרא: 'אדם' - בחינת: "זאת התורה אדם", בחינת (יבמות סא:): **"אתם קרויים אדם, ואין העכו"ם קרויים אדם"** - כי עקר שם 'אדם' זוכין עלידי התורה. כי עקר שם 'אדם', הוא השכל האמתי של חכמות התורה.

ו. ח"א רמה - יש חדרי תורה - ומי שזוכה להם - כשמתחיל לחדש בתורה, הוא נכנס בהחדרים ומחדר לחדר וכו' - אבל צריך לזהר מאד לכל יטעה בעצמו, כי יש כמה וכמה חדושין שאינם באים משם, רק מהיכלי התמורות, ויש שם חדושים נאים שנדמים להשגות.

למשל: כשפותבין תבת 'אדם, זה מרמז על דמות האדם, אבל הוא רק רמז בעלמא, כי אין פתוב שם ציור

אפר שבתפלה' הוא - שבשעת התפלה צריך להכניע הרע שבפרט והרע שבכלל, תחת הטוב. - **הרע שבכלל' - בבחינת (מלאכי ג, כא): "ועפותם רשעים כי יהיו אפר תחת תחת רגליכם"** - הינו התפלות של פושעי ישראל שמתפלל עמהם, יבטל הרע שלהם, ויעשה מהרע כסא לקדשה. **ו'הרע שבפרט' - שמבטל גופו וחמרו המגשם בשעת התפלה.**

ו'עפר שבתפלה' - שיקשר עצמו עם השוכני'עפר, ויעזר אותם בתפלתו, שיתפללו עמו, בבחינת (ישעיה כו, ט): "הקיצו ורננו שוכני'עפר". וזהו שאמר אברהם בתפלתו (בראשית יח, כז): **"הנה נא הואלתי לדבר אל ה, ואנכי עפר ואפר."**

ולעזר **שוכני'עפר' - זה יש 'בפרט ובכלל. 'בפרט': הינו 'חלקי נפשירוהינשמה שלו' שבאו כבר בגלגול ונתקן. ובכלל: הינו 'נפשירוהינשמה של שוכני'עפר אחרים' - לעזר אותם שיתפללו עמו.**

וזהו בחינת **"שבעה שבעה הנאמר בפרה** (במדבר יט, ד - יב"ט), **שכל ענינה 'שבעה, כפונבא (זהר שם; זהר אחרי עו: - במדברירבה יט, ב): "שבעה כפוסין, שבעה כהנים וכו'"** (שבעה פעמים שבעה - שבע פרות, שבע שרפות, שבע הזאות, שבעה כפוסין, שבעה טמאים, שבעה טהורים, שבעה כהנים) - זהו בחינת **'תפלה, בחינת (תהלים קיט, קסד): "שבע ביום הללתיך".**

"עץ ארז ואזוב ושני תולעת" הנאמר בפרה (במדבר יט, ו) הם בחינת השלשה דברים, שלש קולות, שצריך לתקן בתפלתו.

(א) 'ארז' - זה בחינת (קהלת ה, ב): "קול כסיל ברב דברים, להעלות את הנופלים באמונות כזביות, בחינת 'דרבי האמרי" (שבת פ"ו מ"י; שבת סז: תוספתא שבת פ"ח), שנאמר באמורי (עמוס ב, ט): "כגבה 'ארזים' גבהו", והגבוהי קומה הם כסילים עלי'פירוב.

(ב) 'אזוב' - זה בחינת (שמות לב, יח): "קול ענות אנכי שמע", שעלידי בונת'הלב בתפלה, מתקן את אלו ששכלם יותר ממעשיהם, בחינת 'קטני קומה, בחינת 'אזוב'.

(ג) 'ושני תולעת' - זה בחינת (תהלים מד, יז): "מקול מחרף ומגדף, בחינת (תהלים כב, ז): "ואנכי תולעת' ולא איש, חרפת אדם ובזוי עם", שצריך להפוך כל הבזיונות לכבוד, ולבטל את'עצמו מכל וכל בפשעומד בהיכל המלך.

וזהו **"שחיטה שרפה אסיפה" הנאמר בפרה** (במדבר יט, ג-ה"ט). **(א) 'שחיטה' - זה בחינת בטול 'אמונת כסילים, בחינת (הושע ה, ב): "ושחטה שטים העמיקו". (ב) 'שרפה' - זה בחינת 'חזוק הלב, בחינת (תהלים לט, ד): "חם לבי בקרבי". (ג) 'אסיפה' - זה בחינת 'בטול הבזיונות' של**

ואלו ה'מים' - הם בחינת 'מחלקת', בחינת (במדבר כ, יג): "מי מריבה". בחינת 'מחלקת' שנקרא 'פּלגתא', בחינת (תהלים סה, י): "פּלג אלקים מלא מים".

כי על־ידי ה'מחלקת' שבא עליו - הוא שב בתשובה ומתקן 'פגם אמונת־חכמים'. כי עקר ה'מחלקת' שבא על האדם, הוא מחמת 'פגם אמונת־חכמים', ולפי גדל הפגם פן בא עליו 'מחלקת'. ועל־פן על־ידי ה'מחלקת', יוכל להתבונן איך פגם ב'אמונת חכמים', ולשוב על־ידי־זה ל'אמונת חכמים'.

"ויבאו וכו' מדבר צן וכו' ותמת שם מרים. ולא היה מים לעדה. וירב העם עם משה. ויפלו על פניהם. קח את המטה והקהל את העדה וכו' ודברתם אל הסלע לעיניהם. שמעו נא הפורים. וירם משה את ידו ויד את הסלע במטחו פעמים. וען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל, לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם. המה מי מריבה. וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום, כה אמר אחיך ישראל, אתה ידעת את כל התלאה אשר מצאתנו. וירדו אבותינו מצרימה וכו' וירעו לנו מצרים ולאבותינו. ונצטק אל ה' וישמע קלנו, וישלח מלאך ויצאנו ממצרים, והנה אנחנו בקדש עיר קצה גבולך. נעברה נא בארצה, לא נעבר בשדה ובכרם, ולא נשתה מי באר, דרך המלך נלך. ויאמר אליו אדום לא תעבר בי, פן בחרב אצא לקראתך. ויאמרו אליו בני ישראל במסלה נעלה, ואם מימך נשתה וכו' ונתתי מכרם, רק אין דבר ברגלי אעברה. ויאמר לא תעבר". (במדבר כ, א-ב; ג' יג-יז; יח-כ)

התורה דלהלן יובן מאד בדברי הזוהר האלו (תקוני־זוהר מד.) - והאי סלע לא נפיק מינה אלא טפין טפין זעיר שם זעיר שם, וכמה מחלוקות על אליו טפין, ומאן גרים דא, 'המורים', דאתמר בהון: "כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה", ובגין דא: "שמעו נא המורים", ובגין־הו: "ויך משה את הסלע במטחו פעמים", דאם לא דמקא בה, לא הוון טרחין ישראל ותנאים ואמוראין באורייתא דבעלי־פה דאיהי 'סלע' (מוקא הרבה בלוקטור הלכות). אלא אתמר בו: "ודברתם אל הסלע ונתן מימיו" בלא טורח, ויהיה מתקנים בהון: "ולא ילמדו עוד" (שעיה ב, ד). והנה נפיק מיא בלא קשיא ומחלוקת ופסק, בגין דשכינתא דאתמר בה (ירמיה כג, כט): "הלוא כה דברי פאש נאם ה'", הנה שרי בפומיהון ד'ישראל, דאיהי אורייתא דבעלי־פה, דאיהי 'סלע' ע"ל ס', דאינון שתין מסכתות, דהכי איהו 'סלע' ע"ל ס'.

ט. ח"א כ, פל התורה - דע: שיש 'נשמה' בעולם, שעל־ידיה נתגלה באורי ופרושי התורה, והיא מספלת ביסודין, "פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה" וכו' (אבות פ"ו מ"ד). וכל 'מפרשי התורה' מקבלין מזאת הנשמה. וכל דבריה פנחלי־אש, כי אי־אפשר לקבל ולשאב מימי התורה, אלא מי שדבריו פנחלי־אש, בבחינת (ירמיה כג, כט): "הלוא כה דברי פאש".

וכשהיא נופלת מבחינת "הלוא כה דברי פאש", ואין דבריה פנחלי־אש, ודבריה נצטננין - אזי נסתלקת, ואזי נסתלק 'באורי התורה' הנמשכת על־ידיה, וכל 'מפרשי התורה' אין יכולין להשיג שום באור התורה,

האדם. ויש שמצדיין צורת האדם, ושם נגלה יותר קצת, דמות האדם, ואף־על־פי־כן אין זה 'אדם' ממש - רק האדם בעצמו, הוא האדם באמת.

כמו־כן: יש כמה חדושי־תורה שהם כמו שפותבין תבת 'אדם' לבד - כי ה'תורה' היא בחינת 'אדם', כמו שכתוב (במדבר יט, יד): "זאת התורה אדם". ויש שנכנס לפנים מזה, ואף־על־פי־כן אין זה אדם. רק כשזוכין אל התורה בעצמו, זהו בחינת 'אדם' באמת.

וזהו: "זאת התורה אדם" - "זאת התורה" דיקא - שרק התורה האמתיות, הוא בחינת 'אדם'.

"המה מי מריבה" (במדבר כ, יג)

ז. ח"א ה, ד - כשאתה שומע מריבות שבין הצדיקים - תדע: שזה משמיעין אותך תוכחה, על שפגמת בטפי מחך, שעל זה נאמר (משלי ב, יט): "כל באיה לא ישובון, ולא ישיגו ארחות חיים", שאתה דבוק בסטרא־דמותא, בחינת 'חמץ', ובודאי אם לא היה נפגם מחך, לא היה נשמע לך מריבות שבין הצדיקים, ואין המריבה אלא בשבילך, כדי שתשוב ממות לחיים, מחמץ למצה, מחית לה"א, ותשוב מיראה רעה, מקול פגום, מחכמה פגומה ליראה טובה, לקול טוב, לחכמה טובה.

וכשתשמר את מחך מבחינת 'חמץ', שלא יהיה אטום, אזי יפגע קולך בגלגלתך, ויתעבד רעם, ויתפשט עקמימות שבלבך, ואז תזכה לשמחה.

וזה פרוש (תהלים פא, ח): "אענה בסתר רעם, אבהנה על מי מריבה סלה". "מי מריבה" - זה בחינת 'מצה', בחינת 'מחין' - על־ידי־זה נעשה רעמים.

ח. ח"א סא, א־ד־ה - על־ידי 'אמונת חכמים' - יזכה להוציא ולקבל מכל מה שלומד בתורה 'משפטי אמת', 'הנהגות ישרות' לעבודתו יתברך.

אבל כשפוגם ב'אמונת חכמים' - אזי נדון במוותרות, ועולים עשנים סרוחים אל המח, ומערבבים ומבלבלין דעתו, ואינו יכול להוציא משפטי אמת והנהגות אמתיות. - ועל־ידי־זה אין לו עצה שלמה לעולם, והוא תמיד מספק ועצתו חלוקה.

אך מי שפבר נשקע באלו המותרות - יש 'מים' שמטהר מזאת הטנפת, בבחינת (יחזקאל לו, כה): "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם". ואזי בא לעצה שלמה, כי על־ידי המים הנ"ל נעשים אצלו 'עצות שלמות', בבחינת (משלי כ, ה): "מים עמקים עצה בלב איש".

ונתעורר מריבה על הצדיקים, כי עקר ה'מחלקת' נעשה על-ידי הסתלקות באורי התורה, כי ה'באור' הוא תרוץ על 'קשיות ומריבות'.

וזו בחינת (במדבר כ, א): "מדבר צן" - בחינת 'דבור מצנן' - ששם מתה 'מרים', בחינת הנשמה הסובלת מרירות השעבוד על התורה. ואז נסתלק ה'באר', בחינת 'באורי התורה'. ואז: "וירב העם עם משה" (פסוק ג), בחינות המריבה שנתעורר.

ואלו 'מפרשי התורה', נקראים בשביל זה 'מורים' - מחמת שמקבלים על-ידי הנשמה הנ"ל המכנה בשם "מרים". גם הם "מורים את מוריהם" (רש"י כ, י) [המורים למדיו את מלמדיו. במדבר-רבה יט, ט; תנחומא חקת ט], כמאמר: "ומתלמידי יותר מפלם" (תענית ז, מפות י). וזה שאמר להם משה: "שמעו נא המורים" (פסוק י).

ומי שרוצה להמשיך 'באורי התורה' - צריך מתחלה להמשיך לעצמו דבורים חמים כגחלי-אש מ'לב העליון', ולשפך שיחו בתפלה. ונכמדו רחמי השם, ונפתח לב העליון, ונשפע משם דבורים, ועל-ידי הדבור ממשיך 'באורי התורה' משם. - ו'לב' הנ"ל הוא בחינת 'סלע' שמשם הדבור וכו'. ו'סלע' הוא בחינת 'צור', בבחינת (תהלים קה, מא): "פתח צור ויזובו מים". והוא בחינת 'לב', בחינת: "צור לבבי". והלב נכמד ברחמים, ומשפיע דבורים חמים, בבחינת (תהלים לט, ד): "חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני".

וב'לב' הזה - כתובים כל 'באורי התורה' וכו'. ומי שרוצה לקח איזה 'באור', צריך לו לקח מה'לב' הנ"ל, בתפלה בבקשה כנ"ל, לעזור לב העליון להשפיע עליו דבורים כגחלי-אש, כי אחר-כך "נפתח הצור ויזובו מימיו" (תהלים קה, מא), 'באורי התורה'.

וכשדורש ברבים, וקדם הבאור מקשר עצמו עם נשמותיהם ושופך שיחו ותפלתו לפני השם-יתברך, בודאי: "הן א"ל פביר לא ימאס" (איוב לו, ה). אבל תפלת יחיד אפשר שמואסין בתפלתו.

וזו בחינת (פסוק ח): "ודברת אל הסלע לעיניהם" - שתפלתך תהיה בשעה שהצבור מקבצים. וזה (שם): "הקהל את העם".

וזו החלוק להלומד מהספר, להשומע מפי החכם, שבודאי נתקשר נשמתו עם נשמת החכם בשעת תפלתו, ויש לו חלק בבאור הזה, כי על-ידי התפלה היוצאת מהרבה נשמות, נתוסף קדשה למעלה ומעוררת ביותר לב העליון וכו'. - גם כל אלו העומדים בשעת הדרוש, נכנע רשעתם על-ידי הטוב שבהם הדורש, ונכנעים האויבים, הינו הקלפות השוכנים סביב לב העליון.

וזו (פסוק ח): "קח את מטף והקהל את העדה". 'מטה' - זה בחינת 'ממשלת וכה הצדיק' שנעשה על-ידי עבודתו, שעל-ידו נכנעים כל האויבים, שמהם נעשה 'מטה-עז' להכניע אויבים.

וזו (פסוק ו): "ויפלו על פניהם" - כששמעו ה'מריבה', הבינו: שה'מריבה' התחיל, מחמת נפילת 'באורי התורה' שהם בחינת 'פנים', 'והדרת פני זקן' (ויקרא יט, לב), "ג תקוני דקנא, י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן וכו'.

וכשמתפלל קדם הדרוש - צריך להתפלל בתחנונים, ויבקש 'מתנת-חנם' ולא בזכות עצמו, אף-על-פי שעכשו נתעורר 'מטה עזו' של עבודתו, אין זה כדי להתגאות, אלא להכניע הרע שבעדה.

וזו טעות שטעה משה - שהקדוש-ברוך-הוא אמר לו (פסוק ח): "קח את המטה והקהל את העדה ודברת אל הסלע לעיניהם" - שיקח ממשלת עזו שיש לו ממצוות וממעשים טובים שלו. "והקהל את העדה" - כי בשעת 'הקהל' שיש בהם גם רעים, צריך מטה-עז כדי להכניע רשעתם, ואחר-כך: "ודברת אל הסלע לעיניהם", "אין דבור אלא נחת" (שבת סג, זהר תצא רעט), שישפך שיחו כדל וכרש. "אל הסלע" - הינו 'לב העליון'. "לעיניהם" דיקא - שיהיה הקהל בשעת מעשה, כדי שיקשר את עצמו עם נשמתם.

והוא לא כן עשה - שזכר טובו וצדקתו בשעת תפלתו - שלא השתמש עם ה'מטה' בשביל ה'קהל', אלא השתמש עם ה'מטה' בשעת תפלתו.

וזו בחינת (פסוק יא): "וירם משה את ידו". 'ידו' - זה 'תפלתו', כמו שכתוב (שמות יז, יב): "ויהי ידיו אמונה". תרגומו: "פרישן בצלו". שהרים את תפלתו, ולא קשר עצמו עם הקהל.

"ויד את הסלע במטהו פעמים". "הפה צור ויזובו מים" (תהלים עת, כ) - שהפה 'לב העליון', כמו שלוקחין איזה דבר בכח ובאנס - כי בא בכח מעשיו הטובים.

וזו "הפאת הסלע פעמים". 'הפאת אחת' - שלקח 'באורי התורה' בכח ובאנס, ולא בקש 'מתנת-חנם'. ו'הפאת אחת' - כי 'מי שדוחק את השעה, שעה דוחקתו' (ברכות סד, ערובין יג), ונסתלק קדם זמנו. ו'השכינה' שהיא ה'לב' הנ"ל, מ'נללת ובוכה עליו. - וזה: "פעמים" - כי מתו משה ואהרן על-ידי הפאת, כמו שכתוב (במדבר יב-יג): "המה מי מריבה" וכו'. [וען לא האמנתם בי להקדישני וגו', לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי לכם. המה מי מריבה וגו'].

וזו: "יען לא האמנתם בי" - שהרים תפלתו מתפלת הקהל, שלא קשר את-עצמו עם הקהל. ו'התפלה' היא 'אמונה', כמו "ויהי ידיו אמונה".

"להקדישני לעיני בני ישראל". "להקדישני" דיקא - כי על-ידי התפלה של רבים, נתקדש השם-יתברך.

"לכן לא תביאו וכו' אל הארץ" - רמז על 'הסתלקותו' - כי הקדשה גם-כן נתוסף למעלה בשעת פטירת הצדיק וכו'.

ובזכות התורה שממשיכין - זוכין לארץ-ישראל וכו'. שהיא "אחת משלשה דברים שבאים על-ידי 'סורין' (ברכות ה.), ועקר היסורים, הם המונעים הרשעים "מוציאי דבת הארץ" (במדבר יד, לו), וצריך להכניע מתחלה אלו הרשעים ולענש אותם בחרבא וקטלא, ועל-ידי-זה יכולין לילך לארץ-ישראל. וכח הזה לענש את הרשעים, אי-אפשר אלא בשמקבלין הפח הזה מאדום' וכו'.

וכחות הרוחניות הנבראים מאותיות התורה שהדש, הן 'מלאכים' ממש, ומקבלין פח מאדום כדי לענש הרשעים בחרבא וקטלא. והן 'נבראים' - בבחינת (תהלים סח, יב): **"ה' יתן אמר המבשרות צבא רב"**. והן מענישין את הרשעים וכו'.

ואלו הכחות, המלאכים, הן לפי התחדשות התורה, לפי הקדשה שנתוסף למעלה וכו'. ולפעמים הקדשה בליכף מעטת, עד שהמלאכים הם מעוטי פח, שאין פח בידם אלא להכניע את הרשעים בלבד ולהביא "מרוך בלבבם" (ויקרא כו, לו), אבל לא לענש אותם בחרבא להעביר אותם.

ולפעמים גם להכניע אותם בלבד אין פח למלאכים האלו וכו', מחמת מעוט הקדשה, ואין להם אלא הפח: לעזור פח האמות על הרשעים ה"מוציאי דבת הארץ" וכו'. כמו עכשו בגלות, שאין לנו פח לענש בעצמנו את הרשעים, אלא בדיניהם, בבחינת (חבוקק א, ד): **"רשע מכתיר את הצדיק, על פן יצא משפט מעקל"** - שהצדיק מוציא ה'משפט-דקדשה' מבין הקלפות, ויוצא המשפט מעקולו.

ולפעמים אין להם פח אלא להשתיק אותם בלבד, שלא לדבר סרה בפנינו, כדי שלא יפנסו דברייהם באזני המוך עם. ולפעמים גם זה הפח אין להם וכו'.

וזהו (מן פסוק יד ולהלן): **"וישלח משה מלאכים אל מלך אדום"**. 'מלאכים' הנ"ל, 'מלך אדום' הנ"ל.

"כה אמר אחיה ישראל" - הינו ה'מלאכים' האלו, נתהוו מ'מאמרות טהורות' של ישראל הנ"ל, בבחינת **"יתן אמר המבשרות צבא רב"**.

"אתה ידעת את התלואה אשר מצאתנו, וירדו אבותינו מצרים". "אתה ידעת" דיקא - כי כל הענשים על-

ידו, ובפרט "גלות-מצרים, שהיה על פגם-הברית" (שער-הפנות, פסח א), ועל 'פגם-הברית', 'חרב' בא וכו'.

"וירעו לנו המצרים ונצעק אל ה' אלקינו וישלח מלאך", **"זה משה"** (ויקרא יד, א; במדבר יד, טז; ועוד). **"ויוציאנו"** - כי פגם הברית הוא פגם הדעת' וכו', וה'קול' מעורר הדעת, בבחינת "הקול מעורר הפונה" (של"ה הקדוש). ובשביל זה: **"ונצעק" וכו' וישמע את קולנו**, והקול מעורר הדעת. **"וישלח מלאך"** - זה 'משה', בחינת 'דעת'. ועל-ידי 'התגלות הדעת' פתקונו, אז: **"ויוציאנו"** וכו'.

"אעברה נא בארצה" - שרצו לילך לארץ-ישראל דרך כחות של אדום, לקבל ממנו פח לענש את הרשעים בחרבא וקטלא, כדי שיוכלו לילך **"בדרך המלך" מלכו של עולם**, ולא בשביל תענוגי העולם-הזה.

וזה: **"לא נלך בשדה ובכרם ולא נשתה מי באר"** - זה בחינת 'תענוגי העולם-הזה'. כל זה אין רצוננו, אלא: **"דרך המלך נלך"** - כדי שלא ימנעו אותנו הרשעים מלילך בדרך מלכו של עולם.

"ויאמר אליו אדום לא תעבר בי, פן בחרב אצא לקראתך" - כל זאת מחמת מעוט פח הקדשה הנ"ל. וזהו: **"ואנחנו בקדש עיר קצה גבולך"** - הינו: מחמת שהקדשה במדרגה פחותה, שהיא נוגעת בגבול הטמאה. ובשביל זה: **"ויאמר לא תעבר בי"** וכו', כי 'מי שהוא במדרגה תחתונה אין להתגרות ברשעים' (ברכות ז; ועוד).

"ויאמרו אליו במסלה נעלה" - בחינת "מסלות בלבבם" (תהלים פד, ו), להביא "מרוך בלבבם" (ויקרא כו, לו).

"ואם מימיה נשתה". "מימיה" - זה 'משפט', בבחינת (עמוס ה, כד): **"ויגל במים משפט"**. כי לפעמים צריך לכף הרשעים במשפטיהם. - **"ונתתי מכרם"**, תרגומו: **"דמיהו"**, הינו: השחד שמקבלין, כדי להוציא משפט מן העקול ברצונם.

"רק אין דבר ברגלי אעברה" - אני רוצה לילך ולעבר בכחך, כדי להשתיק את הרשעים, כדי שלא יפנסו 'דבריהם' 'ברגלי', הינו: 'המוז'עם' המכנים בשם 'רגלי', כמו (שמות יא, ח): **"וכל העם אשר ברגליך"**.

"ויאמר לא תעבר" - וכל-זה הוא מחמת מעוט הקדשה הנ"ל - כי צריך לשפך תפלתו קדם התורה, ולקשר עצמו עם הנפשות השומעים, ועל-ידי-זה נתוסף קדשה יתרה וכו'. ונתרבה הארת התורה, ונתרבו כחות המלאכים. ולפי כחות המלאכים, יכול לענש הרשעים.

וזה פרוש (פרקא תליחא דספרא-דצניעותא, והוא בזהר תרומה קעז): **"תשעה תקונין יקירין אתמסרו לדמנא"**, הינו

לְזַקֵּן הַיּוֹשֵׁב בַּיְשִׁיבָה לְדָרֶשׁ, נִמְסַר לוֹ תַשְׁעָה בְּחִינּוֹת הַנִּזְכָּר: [א] "קַח אֶת הַמָּטָה." [ב] "וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה" לְהַכְנִיעַ רַעְתָּם. [ג] "וּדְבַרְתֶּם אֶל הַסַּלְעַ" בְּתַחֲנוּנִים. [ד] "לְעֵינֵיהֶם" שִׁיקְשֶׁר עִמָּהֶם. [ה] לְהַמְשִׁיךְ דְּבוּרֵי־אֵשׁ. [ו] לְהַמְשִׁיךְ תּוֹרָה. [ז] בְּרִיאַת הַמַּלְאָכִים. [ח] לְקַבֵּל כַּח מְאֻדוֹם לְהַכְנִיעַ הַשּׁוֹנְאִים. [ט] לְבּוֹא לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל.

וְאִלּוּ תִקְוִינִין דְּאַתְמַסֵּר לְזַקֵּן הַדּוֹרֶשׁ: "כָּל מָה דְאַתְמַסֵּר וְלֹא אֶתְגַּלֵּיא" - רְמִזַּי עַל גִּשְׁמַת בְּחִינַת 'מְרִים' שְׁנִסְתַּלְקַ. - "אַשְׁתַּכַּח" - פְּרוּשׁ: "אַשְׁתַּכַּח עַבְשׁוֹ עַל־יְדֵי זַקֵּן הַזֶּה כָּל מָה שֶׁהָיָה מִשְׁתַּפַּח, עַל־יְדֵי נִשְׁמָה שְׁנִסְתַּלְקַ.

וְעַבְשׁוֹ מְסֻדָּר וְהוֹלֵךְ תַשְׁעָה תִקְוִינִין וְכוּ'. (עֵינִי בְּפָנִים כָּל חַטֵּי תִקְוִינֵי דְקִנְיָא שְׁמִפְרֶשׁ רַבְנֵי ז"ל עַל־פִּי הַנִּזְכָּר בְּפִרְשָׁתֵן - וְלֹא הִעֲתִיקֵנוּ מִחֲמַת הָאָרִיכוֹת).

גַּם קִדְּם שְׁאֵמֵר הַתּוֹרָה הַזֹּאת, סִפֵּר אֵיזָה זְמַן מִקִּדְּם, מַעֲשֵׂה נּוֹרָאָה שְׁרָאָה בְּמִקּוֹם שְׁרָאָה, בְּהַקִּיץ אִוּ בְּחֵלוֹם, וְאָמַר: שֶׁהַתּוֹרָה ט' תִקְוִינִין הַנִּזְכָּר, הִיא פְּרוּשׁ עַל הַמְרָאָה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת שְׁסִפֵּר.

[הַמְרָאָה הַנִּזְכָּר נִמְצָא בְּחִינַת מוֹהַר"ן פִּג: מַה שְׁסִפֵּר תַחֲלַת קוּץ תַקְס"ד, עֵנָה וְאָמַר: אֲסִפֵּר לָכֶם מַה שְׁרָאִיתִי וְתִסְפְּרוּ לְבָנֵיכֶם: אֶחָד הָיָה שׁוֹכֵב עַל הָאָרֶץ וְכוּ' וְכוּ' (עֵינִי בְּפָנִים כָּל הַמְרָאָה הַנּוֹרָאָה). כְּלִזְוָה שְׁמַעֲתִי מִפִּיר הַקְדוּשׁ פֶּה אֶל פֶּה. וְאָמַר: שְׁכָל הַתּוֹרוֹת שְׁאוּמֵר, יֵשׁ בָּהֶם רְמִזִּים מִהַמַּעֲשֵׂה הַזֹּאת. וְהַתּוֹרָה (הַנִּזְכָּר) הַמִּתְקַלְת 'תַשְׁעָה תִקְוִינִין, הוּא כָּל פְּרוּשׁ עַל זֹאת הַמַּעֲשֵׂה. (וְעֵינִי בְּפָנִים הַבְּאוּר הַנִּפְלֵא עַל הַמְרָאָה, מַה שְׁשִׁיף לְפָרְשָׁתוֹ עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַנִּזְכָּר - וְעֵינִי גַם בְּפָרְפְּרָאוֹת־לְחַכְמָה' לְהַרְבּ מִטְּשַׁעְהָרִין ז"ל בְּתוֹרָה כ" הַנִּזְכָּר, יִתֵּר בְּאוּר עַל הַמְרָאָה)].

[וְעֵינִי בְּאִרְיִכוֹת בְּלִקוּטֵי־הַלְכוֹת הַלְכוֹת גּוֹלָה ה', דְּבַרֵי הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה הַנִּזְכָּר, עַל־פִּי דְרָךְ מוֹסֵר וְעֻצוֹת לְעַבּוֹדַת־הַשֵּׁם הַשֵּׁיף לְכָל אָדָם בְּכָל זְמַן (לְשׁוֹן מוֹהַר"ן שֵׁם בְּאוֹת כב) - וְעֵינִי עוֹד בְּלִקוּטֵי־הַלְכוֹת: קְדוּשָׁה דְסֻדְרָא ג, לז; דְּבָרִים הַנּוֹגְעִים בְּסַעֲדָה ד; תַשְׁעָה־בָּאָב וְתַעֲנִיּוֹת ד, כב; לֹא־לִבְבַשׁ ב].

"עַל פִּן יֵאֵמֵר בְּסִפֵּר מַלְחַמַת ה'" (בַּמְדָּבָר כּא, יד)

י. ח"א נח, ה - בְּשֶׁהַחֲכֵמָה בְּקִיּוּמָהּ וּבְשִׁלְמוּתָהּ, אֲזִי הוּא בְּבַחֲיִנַת (זִהְר בְּרֵאשִׁית לב): "חַד עָאֵל בֵּין תְּרִין" - שִׁיכּוֹל לְלַחֵם "מַלְחַמַת ה'" (בַּמְדָּבָר כּא, יד), בְּבַחֲיִנַת (קַהֲלַת ט, יח): "טוּבָה חֲכֵמָה מִכְּלֵי קָרֵב".

"אֵת וְהֵב בְּסוּפָה" (בַּמְדָּבָר כּא, יד)

יא. ח"א נו, ח - מַחֲלַקְת' הוּא הַפָּדָה הַדְּעַת'. אִף יֵשׁ מַחֲלַקְת שֶׁהוּא לְשֵׁם־שְׁמִים, שֶׁהוּא בְּאֵמַת דְּעַת גְּדוּל מְאֹד, יוֹתֵר מִהַדְּעַת שֶׁל שְׁלוֹם, וְהִיא אֶהְבָּה וְשְׁלוֹם גְּדוּל, כְּמוֹ שְׁאֵמֵרוּ חֲז"ל (קְדוּשִׁין ל: עַל בַּמְדָּבָר כּא, יד): "אֵת וְהֵב בְּסוּפָה", "לֹא זָזוּ מִשֵּׁם עַד שֶׁנִּעְשׂוּ אוֹהֲבִים זֶה לְזֶה".

זֶה שְׁאֵמֵרוּ רַז"ל (אֲבוֹת פ"ה מ"ז): "מַחֲלַקְת שֶׁהִיא לְשֵׁם־שְׁמִים סוּפָה לְהַתְקִים" - הִינּוּ: שְׁבָאֵמַת הִיא אֶהְבָּה' כְּנ"ל. זֶה: "סוּפָה לְהַתְקִים" - בְּחִינַת אֶהְבָּה', כְּמוֹ שְׁכָתוּב: "אֵת וְהֵב בְּסוּפָה" כְּנ"ל.

"וּמִשֵּׁם בְּאֵרָה, הוּא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר ה' לְמֹשֶׁה, אֲסַף אֶת הָעַם וְאֶתְנָה לָהֶם מַיִם" (בַּמְדָּבָר כּא, טז)

יב. ח"א נח, א-ב - 'בְּאֵר' וְעֵנָי וְיָמֵן, כְּלָם חֲזָרוּ בְּזִכּוֹת 'מֹשֶׁה', כְּמוֹ שְׁאֵמֵרוּ חֲז"ל (תַעֲנִית ט: - עַל זְכָרֵיהּ יא, ח): "'וְאֶבְחִיד שְׁלֹשֶׁת הַרוּעִים בִּירַח אֶחָד' - וְכִי בִירַח אֶחָד מֵתוֹ"?! - וְתַרְצוּ: "כִּי בְהַסְתַּלְקוּתֶם שֶׁל 'אֶהְרָן' וְיָמֵרִים, נִסְתַּלְקוּ עֵנָי וְיָבְאֵר' - וְחֲזָרוּ בְּזִכּוֹת 'מֹשֶׁה'. וְכִשְׁנִסְתַּלְק 'מֹשֶׁה', אֲזִי נִסְתַּלְקוּ 'בְּאֵר' וְעֵנָי וְיָמֵן' - וְהָיָה כְּאִלּוּ מֵתוֹ כָּל הַשְּׁלֹשׁ בִּירַח אֶחָד".

ו'מֹשֶׁה הָיָה נִשְׁמָתוֹ כְּלוּל מ'שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת'" (זִהְר וַיֵּצֵא קַנ. מִהַשְׁמֻטוֹת־הַזֹּהָר), וְהָיָה לוֹ כַּח לְהַמְשִׁיךְ אִלּוּ ה'שְׁלֹשָׁה הַשְּׁפָעוֹת: (א) 'בְּאֵר', (ב) וְעֵנָי, (ג) וְיָמֵן. - כִּי "כְּלָם [כָּל הַשְּׁלֹשָׁה הַשְּׁפָעוֹת] חֲזָרוּ בְּזִכּוֹת מֹשֶׁה" (תַעֲנִית ט.).

(א) "בְּאֵר מַיִם חַיִּים" (בְּרֵאשִׁית כו, יט) - זֶה בְּחִינַת 'אֲבָרָהִם', 'מַיְמֵי הַחֶסֶד'. ו'אֲבָרָהִם הַתַּחֲלִיל לְחַפְרֵי בְּאֵרוֹת'" (שֵׁם כּא, כה; כו, טוֹיח). (ב) וְעֵנָי' - זֶה בְּחִינַת 'יִצְחָק', בְּחִינַת: "חֲשׂוֹף עֵנָי וְעַרְפֵּל" (דְּבָרִים ד, יא), בְּחִינַת: "וְתַכְהִיף עֵינָיו מִרְאוֹת" (בְּרֵאשִׁית כז, א). (ג) וְיָמֵן' - זֶה בְּחִינַת 'יַעֲקֹב', בְּחִינַת: "לְרַעוֹת בִּיעֲקֹב עִמּוֹ" (תְּהִלִּים עח, עא).

ו'מֹשֶׁה' שֶׁהִיא כְּלוּל מ'אֲבוֹת' - נֵאֵמֵר בּוֹ (שְׁמוֹת ב, טו): "וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה עַל הַבְּאֵר". וְכַתִּיב בּוֹ (שֵׁם כד, יח): "וַיֵּבֵא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֵנָן". וְכַתִּיב בּוֹ (שֵׁם טז, טז): "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם, 'הוּא' הַלְחָם". וְכוּ'.

כִּי עַל־יְדֵי ה'דְּעַת', בְּאִים תֵּלַת הַנִּזְכָּר - שֶׁהֵם: אֶכִּילָה' וְשִׁתִּיָּה'. אֶכִּילָה' וְכוּ'. 'שִׁתִּיָּה' כְּלוּל ב'דְּעַת', בְּבַחֲיִנַת (יִשְׁעִיָּה נח, א): "הוּי כָּל צִמָּא לְכוּ לַמַּיִם", שֶׁהִיא 'בְּאֵר', בְּחִינַת (מִשְׁלִי ה, טו): "וְנוֹזְלִים מֵתוֹךְ בְּאֵרְךָ". 'מְלַבּוּשִׁים' וְכוּ'.

"אִז יִשִּׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת, עַלִּי בְּאֵר עֵנֵי לָה" (בַּמְדָּבָר כּא, יז)

יג. סִפֵּר הַמְּדוּת, אֶכִּילָה ח"ב טו; נְגִינָה ח"ב ה - מַה כְּשֶׁאָדָם שׁוֹתֵהּ, מֵתַחֲלִיל לְזַמֵּר וּלְנַגֵּן, וְלֹא כֵן בְּאֶכִּילָתוֹ - מִחֲמַת שְׁאֵמֵרוּ 'שִׁירָה' עַל ה'בְּאֵר' (בַּמְדָּבָר כּא, יז), וְלֹא אֵמֵרוּ 'שִׁירָה' עַל ה'מֵן'.

[הַרְבּ מִטְּשַׁעְהָרִין ז"ל צִיָּן לְהַמְדָּדֵשׁ (שְׁמוֹת־רַבָּה כה, ז): וְלָמָּה לֹא אֵמֵרוּ 'שִׁירָה' עַל ה'מֵן, כְּשֵׁם שְׁאֵמֵרוּ עַל ה'בְּאֵר' (בַּמְדָּבָר כּא, יז)?! - אֲלֵא עַל ה'מֵן' הָיוּ מוֹצִיאִין 'דְּבָרֵי תַפְלוּת', שְׁנֵאָמַר (בַּמְדָּבָר יא, ו): 'וְעַתָּה נִפְשָׁנוּ יִבְשָׁה אִין כָּל'. אֵמֵר הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא: אֵינִי מְבַקֵּשׁ לֹא 'תַרְעוּמוֹתֵיכֶם' וְלֹא 'קְלוּסִיכֶם', לְפִיכֶךָ לֹא נָתַן לָהֶם רְשׁוּת לזַמֵּר 'שִׁירָה', אֲלֵא עַל

ה'באר', מפני שהיו מחבבין אותה, שנאמר (שם כא, יז): "עלי באר ענו לה".

"באר הפרוה שרים, פרוה נדיבי העם במחקק

במשענתם וממדבר מתנה" (במדבר כא, יח)

יד. ח"א יד, ה - "אין אדם זוכה לתורה, אלא עלי-ידי שפלות", כמו שאמרו חז"ל (ערויבין נד. על במדבר כא, יח): **"וממדבר מתנה"**. - שישיבר גאותו מ'ארבע' בחינות שפלות. פי צריך האדם להקטין עצמו: (א) לפני גדולים ממנו. (ב) ולפני בני-אדם בערכו. (ג) ולפני קטנים ממנו. (ד) ולפעמים שהוא בעצמו קטן שבקטנים, וצריך להקטין עצמו כנגד מדרגת עצמו, וידמה בעיניו שהוא למטה ממדרגתו, בבחינת (שמות טז, כט): "שבו איש תחתיו".

טו. ח"ב נו - 'משה נקרא 'מחקק' (במדבר כא, יח; דברים לג, כא; בבא-בבא טו.), שהוא גימטריא רמ"ח (בעל-הטורים בראשית מט, י; מגלה-עמקות פרשת חקת), שפזכיר רמ"ח מצוות. ועלי-ידי השכרות שוכח אותם, בבחינת (משלי לא, ה): **"פן ישתה וישכח מחקק"** - שעלי-ידי השתיה והשכרות שוכח רמ"ח מצוות של משה.

טז. ח"ג עב - עלי-ידי שזוכין לראות עצמו עם הצדיק-האמת - מקבלין גדלה ושררה. ועקר הגדלה היא שפלות וכו'. פי עלי-ידי שרואין את-עצמם עם הצדיק-האמת, והצדיק מסתכל בו - עלי-ידיה מתנוצץ מחו ודעתו, ועל-ידיה מקבל גדלה ושררה כפי ערכו, בבחינת (שמות יח, כא): **"ואתה תחזה מכל העם, ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות"**.

פי עלי-ידי שיחזה משה ויסתכל בעם - עלי-ידיה בעצמו הוא משים אותם "שרי אלפים" וכו'. פי עלי-ידי הסתכלותו בהם, מקבל כלי-אחד גדלותו, עלי-ידי 'התנוצצות מחו' שמתנוצץ, עלי-ידי ההסתכלות שמסתכל בו 'חכם-הדור', בחינת 'משה'. - ועל-ידיה זוכה ל'באורי התורה', לחדושין דאורייתא. ועל-ידי זה נמשך ב'בושה'. ועל-ידיה נעשה 'תשובה', פי עקר ה'תשובה' היא עלי-ידי ה'בושה'.

וזה פרוש (במדבר כא, יח): **"באר הפרוה שרים, פרוה נדיבי העם במחקק במשענתם וממדבר מתנה"**. 'באר' - זה בחינת 'באורי התורה', 'חדושין דאורייתא', שזוכין ה'שרים' של ישראל, עלי-ידי שמסתכל בהם בחינת 'משה', שעל-ידיה מקבל כל אחד את גדלותו פראוי לו. ועל-ידי 'באורי התורה', זוכין ל'בושה' ו'תשובה' כנ"ל.

וזהו: **"באר הפרוה שרים"**. 'הפרוה' - זה בחינת 'בושה', כמו שכתוב (ישעיה כד, יג): **"והפרה הלבנה"**

ובושה החמה". פי עלי-ידי 'באורי התורה', בחינות 'באר', זוכין ל'בושה'. - וזהו: **"הפרוה שרים"** - הינו 'שרים' הנ"ל, בחינת "שרי-אלפים שרי-מאות" וכו'.

וזה: **"פרוה נדיבי העם"**. "נדיבי העם" - זה בחינת 'תשובה', כמו שפרש רש"י על פסוק (שופטים ה, ב): **"בהתנדב עם, בהתנדב לבם לתשובה"**.

וזהו: **"במחקק במשענתם"** - "מחקק דא משה" (בבא-בבא טו.). גם 'מחקק' גימטריא רמ"ח (בעל-הטורים בראשית מט, י; מגלה-עמקות פרשת חקת), הינו בחינות ה'שפלות של משה' שמלבש בכל אחד מישראל ברמ"ח איבריו, בכל איבר ואיבר. **"במשענתם"** - זה בחינת 'תחיה', כמו שדרשו רז"ל (פסחים סח.) על פסוק (זכריה ח, ד): **"ואיש משענתו בידו"**, "עתידין צדיקים שיחיו מתים" וכו'. - וזהו: **"במחקק במשענתם"** - הינו: שיחיה נחיה ה'שפלות של משה' שיש בכל הרמ"ח איברים של כל אחד ואחד, עלי-ידי ה'תשובה'.

וזהו: **"וממדבר מתנה"**. "מדבר" - הינו: **"שפלות" - "שמישים עצמו כ'מדבר'"**, כמו שאמרו רז"ל (ערויבין נד.). עלי-ידי-זה: **"מתנה"** - הינו: **"שבת"**, כמו שאמרו רז"ל (שבת יז): **"מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה"** - פי עקר 'תענוג עולם-הבא', בחינת 'שבת', בחינת 'חיים-נצחיים', יהיה רק לה'שפלות' של כל אחד.

וזה שכתוב (איוב לט, כח): **"סלע ישפן ויתלנן"**. "סלע" - זה ה'באר', בחינת 'באורי התורה', בחינת: **"באר הפרוה שרים" כנ"ל**.

וזהו (שם שם, כט): **"משם חפר אכל"** - בחינת 'בושה' כנ"ל. פי עלי-ידי 'באורי התורה', זוכה ל'בושה'. וזהו: **"משם חפר אכל"** - פי הוא מתבייש להושיט האכל לפיו, עלי-ידי ה'בושה' שבאה אליו. וזהו (שם): **"למרחוק עיניו יביטו"** - הינו: שרואה ומביט איך הוא רחוק מהשם-יתברך.

יז. ספר המדות, למוד מה - "כשעושה אדם את-עצמו הפקר ללמוד תורתו לכל, התורה נתנה לו במתנה". (על-פי גמרא נדרים נה. - מאי דכתיב (במדבר כא, יח): **"וממדבר מתנה"** וכו', פיין שעושה אדם את-עצמו כמדבר שהוא מפקר לכל, תורה נתנה לו במתנה).

"וישב ישראל בכל ערי האמרי" (במדבר כא, כג-כד) - ענין "דרבי האמרי" -

יח. ח"א יח, ג - כלי-זמן שאין לאדם 'אמונה' בשלמות שאין שלמות אחריו, בודאי אין לו לקבל המלוכה והנהגה. ואפלו מי שמאמין באיזה דבר שהוא מ'דרבי האמרי' (שבת פ"ו מ"ג; שבת סז. תוספתא

שבת פ"ח), אף-על-פי שהוא מאמין בהשם-יתברך, אפלו מי שיש לו אמונה גדולה. כי ה'מנהיגות', עקרה בבחינת 'רחמים', ועקר ה'רחמים' ב'הסרת עבו"ם', אפלו 'שמץ עבו"ם'. ואפלו כשהוא אומר: "צבי הפסיקו" (סנהדרין סה:), אין לו רחמנות בשלמות. עד שיפשפש עצמו שלא ישאר אצלו 'אמונות' שאין צריך להאמין, ושיהיה 'תמים עם ה' אלוקיו" (דברים יח, יג).

יט. ח"א נה, ו - ההנהגות ואמונות פוזבות, הם בחינת "דרכי האמורי" (שבת פ"ו מ"י; שבת סז: תוספתא שבת פ"ח), כי "פתי יאמין לכל דבר" (משלי יד, טו). וזהו בחינת 'ארז', בחינת (עמוס ב, ט): "ואנכי השמדתי את האמרי אשר פגבה ארזים גבהו". וה'גבוהי קומה', על-פי הרב הן פסילים וכו'. וזה בחינת 'דרכי אמורי', שאין להם שום שכל, מהמת "פי פגבה ארזים גבהו", הם מאמינים אמונות רבות פזביות.

"ויצא עוג מלך הבשן לקראתם וכו'. ויאמר ה' אל משה אל תירא אתו" (במדבר כא, לג-לד) - ענין מלך הבשן להבנת התורות דלחלן הבאנו, דברי הזחר במלואו (חקת קפד):
"ויאמר ה' אל משה אל תירא אתו" (במדבר כא, לד). תרין אות' אינון שלימין באורייתא בתרין ווי"ו, חד דא, וחד וכו', מאי טעמא, בגין דאינון אות מקוש וכו'. אוף תכא דין אות'ו, דא עוג דאתדבק באברהם, ומאנשי ביתיה תוה (פרקי דרבי אליעזר פט"ז: עין ע"ג טיים שער מט פ"ט), וכד אתגזר אברהם מה פתיב (בראשית יח, כז): "וכל אנשי ביתו" וגו'. דא עוג דאתגזר עמיה, וקביל האי את קדישא. - פיין דחמא עוג, דישראל מקרבין גביה, אמר הא ודאי אנא אקדימנא וכוותא דקאים לון, ודא שוי לקבליה.
ביה שעתא דחיל משה, היך יכיל לאעקרא רשימא דרשים אברהם. אמר: ודאי הא ימינא דילי מית (אחרו הפכו ידוע ימיו שלי' נסתלק), דהא ימינא בעינא להאי. אי נימא הא אלעזר, ימינא דסיקרא הוא, ולא דילי. והאי את לימינא הוא, דאברהם לימינא הוא. - מיך אמר קודשא-בריך-הוא: "אל תירא אותו", לא תדחל להווא אות דיליה, ואפילו לימינא לא אצטרך. "כי בידך נתתי". שמאלא דילך יעקר ליה מעלמא. דהא הוא פגים רשימא דיליה, ומאן דפגים להאי את, אתחזי לאתעקרא מעלמא, כל שפן שמאלא דילך דאיהו ידך, ועקר ליה מעלמא. - בגין כך אתעקר מעלמא, ואפילו דאיהו תקיפא מבני גבריא, ובעא לשיצאה להו לישראל, נפל בידיה דמשה ואשתצי. בגין כך פלא שציאו ישראל, בניו וכל עמיה וכל דיליה. כמה דכתוב (במדבר כא, לה): "ויכו אותו ואת בניו ואת כל עמו" וכו'.

כ. ח"א נה, וז-ט - צריך לתקן בתפלתו בחינת שלש קולות. א) "קול פסיל ברב דברים" (קהלת ה, ב) - להעלות הנופלים באמונות פזביות, ל'אמונה אמיתית' שהיא ה'תפלה' ולקבע בלבם אמונה שלמה. ב) "קול ענות אנכי שומע" (שמות לב, יח) - לכונן מאד בתפלתו, ועל-ידי-זו מתקן את לב אותם ששכלם יותר ממעשיהם והשכל מחטיאם, והן הן הפילוסופים וכו', ובפרט הנואפים העוסקים בחכמת הפילוסופיא וכו'. ג) "כל היום כלמתי נגדי וכו' מקול מחרה ומגדה" (תהלים מד, טז-יז) - להפך כל הפזיזנות וחרפות משונאים, לכבוד.

ידע: שפלו כל אדם יכול לתקן קולות הנ"ל בתפלתו - כי לפעמים הקולות הנ"ל הם יוצאים מרשעים גדולים

כל-כך, עד שכל מי שעומד בנגדם, מספן נפשו, וצריך לזה תפלה גדולה כמו תפלת 'משה רבנו' על-י-השלום.

ואפלו משה רבנו היה ירא מעוג מלך הבשן, כי אחיזת 'עוג' היה סמוך לימין שהיא ארץ-ישראל, עד שאמר הקדוש-ברוך-הוא למשה (במדבר כא, לד): "אל תירא אתו", כי אמר: "הא ימינא דילי אסתלק" (זהר חקת קפד). ועוג אחיזתו בימין, שהוא מפני ביתא דאברהם (זהר שם), וארצו סמוך לארץ-ישראל, ובשביל זה היה ירא משה ממנו להתגרות.

כל-שכן שאר בני-אדם, שצריך מאד לפשפש את-עצמו, ולהבין שרש הרשע איך אחיזתו, אם יוכל להתגרות בו ולשיצאה לו.

וזהו שאמר אבא-שאול (נדה כד:): "קובר מתים הייתי, פעם אחת רצתי אחר צבי, ונכנסתי בקולית [בעצם הירך] של מת, ורצתי אחריו שלש פרסאות, וצבי וכלהשיג את הצבי] לא הגעתי, וקולית לא פלתה. וכשחזרתי לאחורי, אמרו לי: של עוג מלך הבשן הייתה".

"קובר מתים הייתי" - שהיתה השתדלותו תמיד לראות בהפרת רשעים, "שבחיהם קרויין מתים" (ברכות יח:).

"פעם אחת רצתי אחר צבי" - כי עקר מפלתן של רשעים, הוא על-ידי המשכת 'קדשת ארץ-ישראל', בבחינת "שב לימיני" (תהלים קי, א), וארץ-ישראל "צבי היא לכל הארצות" (חזקאל כ, ו).

"ונכנסתי בקולית של מת" - שרצה לתקן קולות הנ"ל.

"ורצתי אחריו שלש פרסאות" - בחינת התפלה, שהם שלש תפלות, ועל-ידם מתנוצץ אור שלשת אבות, כדי להמשיך אור ארץ-ישראל, בחינת 'צבי'.

"וצבי לא הגעתי, וקולית לא פלתה" - שלא השיג בחינת ארץ-ישראל, בטול קולות הנ"ל.

"וכשחזרתי לאחורי" - הינו: אחר גמר תפלתו, שאז פוסע האדם לאחוריו שלש פסיעות - "אמרו לי: של עוג מלך הבשן היא" - ואין כל אדם יכול לתקן קולות כאלו, כי אחיזתו בימין, ואפלו משה רבנו היה ירא מפניו, עד שהבטיחו הקדוש-ברוך-הוא: "אל תירא אותו", כמובא בזהר (שם).

ובשביל זה - בחינת רשע כ'עוג', נקרא 'פליט', כמו שכתוב (בראשית יח, יג): "ויבא הפליט", "זה עוג" (נדה סא. בראשית-רבה מב, ח) - "שרצה שיהרג אברהם וישא את שרה" (בראשית-רבה שם). והקדוש-ברוך-הוא כבש משפטו ממנו זמן רב, עד זמן משה רבנו, ובשביל זה

נקרא 'פליט', בבחינת (איוב כג, ז): "ואפלטת לנצח משפטי" - שנמלט מהמשפט זמן בביר וכו'.

[לענין המבאר בתורה נ"ה במאמר 'אבא-שאול' לענין 'ארץ-ישראל': "וצבי לא הצעתי", שמרמז על 'ארץ-ישראל', שהיא נקראת 'ארץ הצבי', אמר רבנו ז"ל: "אבל אני בן השנתי את הצבי" (אבער איך האב דעם הערש יא געכאפט) - פי זכה להיות בארץ-ישראל, על אף כל המכשולים והנסיונות הקשות, מה שלא זכו בו שאר צדיקים. (שיח שרפי-קדש ח"ו לא)].

כא. ח"ב ת, ב-ג-נטוף - עקר התפלה היא רחמים ותחנונים (אבות פ"ב מ"ג), ועקר הרחמים תלוי בדעת. וכשהסטרא-אחרא יונקת מהרחמנות, מפגם הדעת, הינו דעת דסטרא-אחרא שיונק עלידי 'נפילת הדעת דקדשה', בבחינת (בראשית ג, א): "והנחש היה ערום" - אז נפגם הרחמנות, ונעשה פעם ואכזריות - ועלידי-זה נקטן הדעת.

ואז מתגבר 'תאות-נאוף' חס ושלום - פי יש שלשה מחין באדם, וכל אחד הוא מחצה פרוסה בפני זאת התאווה. - ומאלו ה'שלשה מחין' נמשך 'שלשה מיני רחמנות' וכו'. וזה בחינת 'שלש תפלות' ביום - פי כל תפלה הוא בחינת מח מיוחד מהשלשה מחין, בחינת שלשה מיני רחמנות התלויים במח, פי עקר התפלה היא רחמים ותחנונים פנ"ל. - ועל-כן כשהדעת נפגם, מזה בא חס ושלום 'תאות-נאוף' פנ"ל.

ואזי אי-אפשר להתפלל בבחינת 'רחמים ותחנונים', ואז התפלה בבחינת דין (שמכרח להתפלל מצד הדין ואינה רחמים ותחנונים ופפץ לפטר התפלה מעליו). ואז הסטרא-אחרא יונקת מהתפלה, ובוולעת אותה.

ואז צריכים 'בעל-בחי' גדול שיוכל להתפלל תפלה בבחינת 'דין', לעשות 'פלילות עם קונו' (סנהדרין מד פב), בחינת 'מטה עז'.

והסטרא-אחרא רוצה לבלע גם התפלה הזאת, אף היא עומדת בבית הבלעה שלה, ומכרחת עלידי-זה להקיא כל מה שבלעה, כל הקדשות של הדעת והרחמנות והתפלות שבלעה, בבחינת (איוב כ, טו): "חיל בלע ויקאנו".

ולא די שהוא מקיא ומוציא כל הקדשה שבלעה, אף גם מכרח להקיא ולהוציא עצמות החיות שלו ממש, מקרבו ומבטנו, בבחינת (שם): "מבטנו ירשנו אל".

וזהו בחינת גרים שמתגירין - שהיו תחלה מעצמות הסטרא-אחרא ממש, ועכשו חוזרין אל הקדשה.

ועלידי הגרים שמתגירין - נתרבה ונתגדל כבודו יתברך. ועלידי-זה זוכין להתפשטות הנבואה. ועלידי-זה נתברר המדמה, וזוכין לאמונה בשלמות. ועלידי-זה זוכין להשיר חדש שיתער לעתיד,

בחינת קולו של המוכיח הראוי. ואז הוא מוסיף ונותן ריח טוב בהנשמות עלידי תוכחתו.

וזה פרוש מאמר רז"ל על 'עוג מלך הבשן' (ברכות נד): "אמר: מחנה ישראל כמה הוי, תלתא פרסי. אזיל ואעקר טורא בת תלתא פרסי, ואשדי עליהו. עקר טורא בת תלתא פרסי, ואותבה ארישה. איתי עליה קומצא ונקבניה, ונחת עליה אצוארה. בעא למשלפה, משכונה שנה להאי גיסא ולהאי גיסא. משה כמה הוי, עשר אמין. שקל נרנא בת עשר אמין, ושור עשר אמין, ומחיה בקרסלה, וקטלה".

[אמר 'עוג' לעצמו: מחנה ישראל מה גדלו? שלש פרסאות! - אלו ואעקר הר שמדתו שלש פרסאות, ואשדי עליהם ואהרגם. הלך ועקר הר בן שלש פרסאות, והניחו על ראשו, לשאתו אל מחנה ישראל ולהשליכו עליהם. אלא שהביא הקדוש-ברוך-הוא 'מלים' על ההר, והם נקבו בו חור. ונפל ההר סביב צנארו של 'עוג' כאשר ראשו בחור. - רצה 'עוג' להוציאו מעליו. התארכו שניו ונמשכו לצד זה ולצד זה וחדרו להר, ולא יכל להוציאו. - 'משה' כמה היה גבוה? עשר אמות! לקח משה גרזן שארכו עשר אמות, וקפץ לגבה עשר אמות, והכה 'עוג' בקרסולו, והרגו].

פי "עוג היה אחיזתו בימין" (זהר חקת קפד), והיה יונק מה'דעת-דקדשה', ורצה להתגבר על ישראל.

וזה שאמר: "מחנה ישראל כמה הוי, תלתא פרסי". "מחנה ישראל" - זה בחינת 'קדשת המחנה של ישראל', שהוא עלידי שמירה מתאות-נאוף, בחינת (דברים כג, טו): "והיה מחניה קדוש". ועקר השמירה הוא עלידי בחינות 'תלתא פרסי', הינו: 'תלת מחין', שכל אחד הוא 'מחצה פרוסה' בפני תאנה זו פנ"ל.

"אזיל ואעקר טורא בת תלתא פרסי, ואשדי עליהו". "טורא" - זה בחינת ה'תפלה', בבחינת (ישעיה נה, ז): "והביאותים אל הר קדשי, ושמתים בבית תפלותי". וזהו: "בת תלתא פרסי" - פי ה'תפלה' נמשכת גם-כן מ'שלש המחין', בחינת 'מחצות פרוסות' - שמשם נמשך 'שלשה מיני רחמנות', בחינות 'שלש תפלות' ביום פנ"ל.

הינו: שהסטרא-אחרא שיש לה יניקה מן ה'דעת', בחינת 'עוג' - היא רוצה לעקר חס ושלום תפלות ישראל, להמשיכם אליהם ולבלעם.

וזהו שאמר: "ואשדי עליהו" - פי עקר רצונו, הוא רק להמשיך אליו 'תפלות ישראל' להתאחז בהם. אבל אחר-כך כשהם אצלו חס ושלום - אזי מרצה לחזר ולהשליכם על ישראל - פי מאחר שכבר ינק מהם, אזי אף-על-פי שהוא מעצמו מחזיר ומשליכם לישראל, עדין הם פגומים, עלידי שיש לו יניקה מהם.

"אזל עקר טורא בת תלתא פרסי, ואותבה ברישה".
היננו: שהתגבר ועקר תפלות ישראל, בחינת "טורא בת
תלתא פרסי". "ואותבה ברישה" - שהמשיך
התפלות, בחינות דעות ורחמים, לתוך הראש והמח
שלו, בחינות: "והנחש היה ערום" כנ"ל.

"אייתי קומצא" - זה בחינות התפלה של ה'בעל-כח',
שהיא בבחינת 'קמוץ' ו'דין', בחינות "מטה עז" הנ"ל.

"וונקבוה" - זה בחינת (תבוק ג, יד): "נקבת במטיו ראש
פרזו" - כי על-ידי התפלה בבחינת 'קמוץ ודין' של
ה'בעל-כח', משברין ומכניעין אותו, כי היא עומדת
בבית-הבליעה שלו, בבחינת (איוב מא, יד): "בצוארו ילין
עז".

וזהו: "ונחת אצוארה" - שהיא עומדת בצוארו.

וזהו: "בעא למשלפה" - כי הוא מכרח להוציא
ולתקיא כל הקדשות של התפלות והדעת שבלע,
בבחינת: "חיל בלע ויקאנו" כנ"ל.

וזהו: "משכבה שנה" וכו' - כי לא די שמקיא ומוציא
קדשת תפלת ישראל וכו', אף גם "מבטנו יורישנו אי
ל", שמכרח להוציא עצמות חיותו ממש, שזהו בחינת
'גרים'. וזהו בחינת: "משכבה שנה" - בחינת (שיר-השירים
ה, יד): "מעיו עשת שן" - היננו: שמכרח להוציא עצמות
חיותו מתוך קרבו ומעיו.

"משה כמה הוי, עשר אמין". "משה" - הוא בחינת
'נבואה', כי 'משה רבן של כל הנביאים'.

וזה בחינת 'עשר אמין' - בחינת 'עשרה מדרגות של
נבואה'. כי על-ידי 'מטה עז' הנ"ל, שעל-ידו נתגלה
ה'כבוד, זוכין לנבואה' כנ"ל.

"שקל נרגא בת עשר אמין". "נרגא" - זה בחינת
'כלי-מלאכה של מעשה בראשית'. וזהו: "בת עשר
אמין" - בחינת "עשרה מאמרות שבהם נברא
העולם" (אבות פ"ה מ"א), בחינת 'כלי-מלאכה של
מעשה בראשית'. כי על-ידי 'נבואה' - זוכין ל'אמונה',
בחינת 'עשרה מאמרות'. כי על-ידי 'אמונה' -
מאמינים בהדושי-העולם, שהשם יתברך ברא הכל
ב'עשרה מאמרות'. ועל-ידי 'אמונה' - זוכין ל'הדושי
העולם שלעתידי, ואז יתער "שיר חדש" הנ"ל.

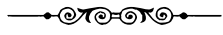
וזהו: "ושור עשר אמין" - זה בחינת 'השיר שלעתידי',
שהוא 'שיר פשוט' וכו', שהוא יו"ד אותיות, בחינת
'עשר אמין'.

וזהו: "ושור" - בחינת (שיר-השירים ב, ח): "מדלג על
ההרים מקפץ על הגבעות". "הרים וגבעות" - הם
בחינת 'ריחות', בבחינת (שם ד, ו): "אלך לי אל הר המור

ואל גבעת הלבונה" - היננו: הריחות הגדלים בגן, על-
ידי קול הנגון שמשקה את הגן. - וזהו: "מדלג" - זה
בחינת ה'מדות' של הנגון שקורין 'מאסן', שנעשין
על-ידי 'דלוג וקפיצה' על הנמין שבפנור.

וזה הנגון' - הוא בחינת ה'קול' הנ"ל, בחינת "קול
יעקב" (בראשית כז, כב), שמכניע 'עקב דסטרא-אחרא',
בבחינת (שם כה, כו): "וידו אחזת בעקב עשו".

וזהו: "ומחיה בקרסלה וקטלה" - שהכה והכניע
'עקב דסטרא-אחרא' על-ידי בחינת 'קול הנגון'
הנ"ל.

המכתח ללקוטי הלכות

"זאת חקת התורה וגו', ויקחו אליה פרה אדמה
תמימה אשר אין בה מום, אשר לא עלה עליה על"
(במדבר יט, ב)

"לפי שהשטן ואמות-העולם מונין את ישראל לומר מה מצוה הזאת ומה טעם יש
בה. לפיכך כתב בה חזקוני, גזרה היא מלפני, ואין לה רשות להרהר אחריה" (רש"י)
"אשר אין בה מום" - קמה דאת אמר (שיר-השירים ה, ז):
'בלה יפה רעיתי ומום אין בה' (זהר חקת כפ:)

כב. השנמת-הבקר א, יב - 'פרשת פרה', הוא
בחינת 'תשובה', בחינת (במדבר רבה יט, ח): "תבא אמו
ותקנח על בנה". כי על-ידי ה'נקודות-טובות'
שמוצאין - על-ידי-זה נכנע הרע, ועל-ידי-זה זוכין
באמת ל'תשובה'.

וזה בחינת (זהר חקת כפ: - על במדבר יט, ב): "פרה אדמה
תמימה", "אדמה - דא דינא קשיא. תמימה - דא
דינא רפיא". דהיננו: בפשהוה בבחינת 'דינא קשיא',
שמתגבר הרע, בחינת 'דינא קשיא', חס ושלום - אזי
צריך לרפות הדין, על-ידי שמוצא בעצמו איזה
'נקדה-טובה' עדין.

וזה בחינת (במדבר שם): "אשר אין בה מום, אשר לא
עלה עליה על" - כי ה'נקדה-טובה', היא בחינת יונה
תמה שאין בה שום מום, כי היא נאה ויפה, בחינת
(שיר-השירים א, ח): "שחורה אני ונאווה".

וזה בחינת (פיוט לפרשת פרה): "מטהר טמאים ומטמא
טהורים". כי זאת הבחינה מה שדן עצמו לכף-זכות,
ומוצא בעצמו 'נקדות-טובות' - זאת הבחינה
מטהרת טמאים ומטמא טהורים. כי מי שהוא
במדרגה התחתונה - צריך דוקא למצא זכות בעצמו,
בדי שלא יפול לגמרי חס ושלום, ועקר טהרתו
ותשובתו על-ידי-זה דיקא.

אבל מי שהוא טהור - פשיחזיק עצמו במדרגת הטוב - בודאי נפגם על ידיה, כי יפול לגלות חסד ושלוש, וכמו שאמרו רז"ל (נדה ל): "אפלו כל העולם כלו אומרים לך צדיק אתה, היה בעיניך פושע".

על-כן אמרו: "פושע", ולא רשע-גמור' חסד-שלוש - כי אסור להחזיק עצמו לרשע-גמור' חסד-שלוש. רק אדרבא - פשנדמה לו שהוא רשע-גמור' חסד-שלוש, ואפלו אם האמת הוא כך חסד-שלוש - אף-על-פי-כן צריך לחפש ולבקש למצא בעצמו נקדה טובה, לבל יהיה חסד-שלוש רשע-גמור'. ועל-ידי זה נטהר, וזוכה לתשובה. וזה בחינת "מטהר טמאים ומטמא טהורים" כנ"ל.

כג. נפילת-אפים ד, יט - "פרשת פרה אדמה" מגלה לנו: שאי-אפשר להשיג ולהבין שום טעם במצות הבורא יתברך שמו, ואסור להרהר בזה כלל, כמו שכתוב (במדבר יט, ב): "זאת חקת התורה", וכמו שפרש רש"י שם: "לפי שהשטן ואמות-העולם מונין את ישראל מה מצוה הזאת ומה טעם יש בה, לכך פתוב 'חקה', לומר: חקה חקקתי, גזרה גזרתי, אין לך רשות להרהר אחריה".

וזאת המצוה של 'פרה אדמה', לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל בלוי יצא, לגלות ולהורות על כל מצות התורה - שאסור להרהר אחר טעמים כלל. ועל-כן גם שאר המצות נקראים 'חקים', כמו שכתוב (בראשית כו, ה): "חקותי ותורתיי", ופרש רש"י גם שם: "כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז וכו' שאמות-העולם מונין את ישראל כי אין בהם שום טעם" וכו'.

כי באמת 'טעמי המצות' נעלמים ונסתרים, ואי אפשר להשיגם בדעת-אנושי כלל, רק צריכין לקיים באמונה בלבד, להאמין בה' ובמשה עבדו, כמו שכל ישראל מאמינים בפשיטות, בלי דרכי החכמות והשטות שלהם שרוצים לחקר ולהבין איך דבר השם-יתברך עם משה, שאסור להעלות על הפתב, מכל שכן על הפה, דבריהם ודעותיהם הזרות והסרוחות והמטנפות המלאים קיא צואה יותר מבית-הפסא, ואין סרחון וריח רע גרוע מהם בעולם.

ועל-כן "מצות פרה אדמה" מטהרת מטמאת מת - כי 'פרשת פרה' הוא בחינת (קהלת ז, כג): "אמרתני אחכמה והיא רחוקה ממני", כי היא "מטהרת טמאים ומטמאת טהורים" - שזה בודאי אי-אפשר להשיג ולהבין בשום דעת אנושי כלל. והיא דיקא

מטהרת מטמאת מת, שעקר הטמאה היא בחינת חקירת המקרים והכופרים שהם 'סטרא דמותא', כי הם עקר 'זהמת הנפש'.

ועל-כן על-ידי 'מצות פרה', שהיא בחינת "חקת התורה", שמגלית לנו שה'תורה' היא בחינת 'חקה', בחינת: "אמרתני אחכמה והיא רחוקה", בחינת: "חקה חקקתי, גזרה גזרתי, אין לך רשות להרהר אחריה" - על-ידיה נטהרין מטמאת מת - כי על-ידיה נתבטל 'סטרא דמותא' - על-ידי שמאמינים בהשם-יתברך ובמצותיו, ואין חוקרין אחר שום טעם כלל, רק מקימין אותם בדרך חקה לבד, שזה עקר האמונה.

ועל-כן על-ידי 'מצות פרה' דיקא - שאנו מקימין מצותיו אף על-פי שיש בה שני הפכים, שהיא "מטהרת טמאים ומטמאת טהורים", שזה אי-אפשר להבין בודאי - ואף-על-פי-כן אנו מקימין אותה באמונה לבד - על-ידיה אנו ממשיכין עלינו 'אמונה', לקיים כל מצותיו וחקותיו בלי שום טעם כלל. ועל-ידיה נטהרין מטמאת מת, שהיא בחינת החקירות והפפירות הנ"ל.

"זאת התורה אדם כי ימות באהל" (במדבר יט, יד)

כד. סנה ז, י - כל אחד מישראל הוא בחינת 'ספר-תורה', כמו שכתוב (במדבר יט, יד): "זאת התורה אדם". כי האדם כלול מרמ"ח אברים ושס"ה גידים, שהם בחינות רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה, כידוע (מדרש תהלים לב; זהר וישלח קע); שהיא 'בכליות התורה'.

נמצא: שהאדם הוא התורה. וכל מה שנתרבין ישראל ביותר - נתרבין ספרים בתורה יותר. ועל-כן באמת בכל דור ודור, נתרבין ספרים יותר, כי נתרבין ישראל ביותר.

ועל-כן מחיב כל אחד להשאיר בנים אחריו, כי הבנים שמניח אחריו, הם בחינת רבוי הספרים של התורה כנ"ל. כי העקר שיראה להזכיר את בניו שישמרו תורת השם. ואז כשבניו אחריו מקימין את התורה, וזכה שיצאו ממנו בני-ישראל שמקימין את התורה - זה בחינת רבוי הספרים של התורה, כי "לא המדרש הוא העקר אלא המעשה" (אבות פ"א, מ"ז). ומי שזוכה לקיים את התורה, מביא הארה גדולה בהתורה, פאלו נכתבה ונתנה היום.

”וְאִשָּׁד הַנְּהַלִּים אֲשֶׁר נָטָה לְשַׁבַּת עַר

וְנִשְׁעַן לְגִבּוֹל מוֹאָב” (בַּמִּדְבָּר כ"א, טו)

”פִּינּוּן שְׂבָאוֹ יִשְׂרָאֵל לְעֵבֶר, נִדְעָעָה הָהָר שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁפָּחָה הַיּוֹצֵאת לְהַקְבִּיל פְּנֵי גְבִירַתָּהּ” (רש”י; בַּמִּדְבָּר־רַבָּה יט, כו)

כּו. בְּרַפְת־הָרִיחַ ז, יח - זֶה כָּלל בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבִקְדָּשָׁה: כְּשֶׁאָדָם רוֹצֵחַ לַעֲשׂוֹת אֵיזָה דְּבַר שֶׁבִקְדָּשָׁה כְּדִי לְזַכּוֹת לְתַכְלִית הַטּוֹב שֶׁזּוֹכִיךְ עַל־יְדֵי מַצּוּהַ הַזֹּאת - אֲזִי אֵי אֲפָשֶׁר לוֹ לְהַגִּיעַ לְקִדְשָׁה זֹאת, כִּי אִם כְּשֶׁמְסִיעִין לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם, וּמְאִירִין עָלָיו הַהָאָרֶה בְּהַעֲלֵם מִשְׁרַשׁ הַקְּדָשָׁה הַזֹּאת שֶׁהוּא רוֹצֵחַ לְהַגִּיעַ אֵלֶיָּה, וּבְלֹא זֶה לֹא הָיָה אֲפָשֶׁר לוֹ לְעוֹלָם לְהַגִּיעַ לְקִדְשָׁה זֹאת.

לְמַשְׁלֵ: לְעִנּוּן קִיּוֹם מַצּוּהַ אַחַת - כְּגוֹן כְּשֶׁאָדָם רוֹצֵחַ לְזַכּוֹת לְקִנּוּת אֶתְרוּג נָאָה וּמִינּוּי, וְיֵשׁ לוֹ מְנִיעוֹת רַבּוֹת עַל זֶה, כְּגוֹן שֶׁאֵין אֶתְרוּגִים מְצוּיִים, אוֹ שֶׁהֵם בְּיָקָר גְּדוֹל, וְהוּא עָנִי וְאֵין לוֹ מָמוֹן לְקִנּוּתוֹ. וְהוּא מִשְׁתַּוָּקֵק וּמִתְנַעֵנֵעַ וּמִתְנַעֵעַ בִּיגִיעוֹת וּמִחַפְּשׁ דְּרָכִים אֵיךְ לְהַשִּׁיג וּלְהַגִּיעַ לְקִנּוּת הָאֶתְרוּג, אֲזִי ”הִבָּא לְטָהָר מְסִיעִין לוֹ” (ימא לח:). וְהַסִּיעוּעַ דְּלַעֲלֵא’ הוּא מְמַקּוֹר שֶׁרַשׁ הַקְּדָשָׁה שֶׁל הַמַּצּוּהַ הַזֹּאת שֶׁהוּא עוֹסֵק לְהַגִּיעַ - דְּהֵינּוּ: לְעִנּוּן זֶה שֶׁרוֹצֵחַ לְקִנּוּת אֶתְרוּג, אֲזִי שׁוֹלְחִין עָלָיו הָאָרֶה מְלַמְעֵלָה, מִשְׁרַשׁ קִדְשַׁת הָאֶתְרוּג. וְזֹאת הַקְּדָשָׁה הוֹלְכַת לְסִיעוּעוֹ וְלַחֲזֵק רְצוֹנוֹ נֶגֶד הַמְּנִיעוֹת שֶׁמִתְנַגְּבִים עָלָיו, עַד שֶׁזּוֹכֵחַ לְמַצֵּא הָאֶתְרוּג. וְזֶה בְּחִינַת: ”הִבָּא לְטָהָר מְסִיעִין לוֹ” - כִּי הַסִּיעוּעַ הוּא מִשְׁרַשׁ הַקְּדָשָׁה הַזֹּאת שֶׁהוּא רוֹצֵחַ לְהַשִּׁיגָהּ. וְכֵן הוּא בְּכָל הַמַּצּוּוֹת.

וְכוּלֵי זֹאת - לֹא הָיָה בְּאֲפָשֶׁרֵי לְהֵאָדָם לְעַמֵּד כְּנֶגֶד הַמְּנִיעוֹת הַעוֹמְדִים כְּנֶגְדוֹ לְמַנְעוֹ מִן הַקְּדָשָׁה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז”ל (סְכָה נד: קדוּשִׁין ל:): ”אֲלֹמְלֵא הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ־הוּא עוֹזְרוֹ, הָיָה נוֹפֵל בִּידוֹ”. וְהַעֲזָר וְהַסִּיעוּעַ, הוּא מִזֹּאת הַקְּדָשָׁה בְּעַצְמָהּ כְּנ”ל.

וּבִפְרָט כְּשֶׁאָדָם רוֹצֵחַ לְהַשִּׁיג אֵיזָה קְדָשָׁה הַנּוֹגַעַת לְכָלל יְהוּדוֹתוֹ - כְּגוֹן: לְהַתְקַרֵּב לְצַדִּיקִים וּכְשָׂרִים אֲמִתִּיִּים וְכוּ', אוֹ כְּשֶׁרוֹצֵחַ לְבֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא ‘כָּלִילוֹת הַקְּדָשָׁה’ - שֶׁאֲזִי מִתְנַגְּבִים כְּנֶגְדוֹ הַמְּנִיעוֹת בְּלִי שְׁעוֹר, וְאִם לֹא הָיָה הַקְּדוּשָׁה־בְּרוּךְ־הוּא עוֹזְרוֹ - לֹא הָיָה אֲפָשֶׁר לוֹ לְשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת וְלְבֹא לְהַצְדִּיק אוֹ לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל. אֵךְ הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ עוֹזְרוֹ וּמְסִיעוֹ בְּכָל פַּעַם, וְהַסִּיעוּעַ הוּא: שֶׁשׁוֹלַח עָלָיו הָאָרֶה וּקְדָשָׁה מִהַצְדִּיק בְּעַצְמוֹ, אוֹ מִאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל בְּעַצְמָהּ, וְעַל־יְדֵי הַהָאָרֶה הַזֹּאת, יֵשׁ לוֹ כַּח לְשַׁבֵּר הַמְּנִיעוֹת, וְלְבֹא לְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וּלְהַצְדִּיק־הָאֱמֶת, כְּנ”ל.

כּה. בְּשֶׁר־בְּחֵלֵב ה, נה - וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶׁנֶּאֱמַר בְּפָרְשַׁת פָּרָה (בַּמִּדְבָּר יט, יד): ”זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי יָמוּת בְּאֶהֱל”. וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז”ל (בְּרַכּוֹת סג:): ”אֵין הַתּוֹרָה מִתְקַיְמַת, אֲלֵא בְּמִי שֶׁמִּמִּית עַצְמוֹ עָלֶיָּה”. וְזֵהוּ: ”כִּי יָמוּת בְּאֶהֱל” - ”בְּאֶהֱל” דִּיקָא - זֶה בְּחִינַת שֶׁמִּמִּית עַצְמוֹ וּמוֹסֵר נַפְשׁוֹ, בְּשֶׁבִיל שִׂיחָיָה נִשְׁאָר ‘בְּאֶהֱל תּוֹרָה’ שֶׁהוּא ‘אֶהֱל הַצְדִּיק־הָאֱמֶת’, בְּבְחִינַת (שְׁמוֹת לג, יא): ”וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן נָעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֶהֱל”.

וְעַל־כֵּן כָּל הַמְּקַרְבִּין לְצַדִּיק־הָאֱמֶת, נִקְרָאִים ‘יוֹשְׁבֵי אֶהֱל’, בְּבְחִינַת (בְּרַאשִׁית כה, כז): ”וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֶהֱלִים”, וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז”ל (בְּרַאשִׁית רַבָּה סג, י): ”אֶהֱלוֹ שֶׁל שֵׁם וְעֵבֶר”, שֶׁהָיוּ אֵז הַצְדִּיק־הָאֱמֶת. וּכְתִיב (תְּהִלִּים קיח, טו): ”קוֹל רְנָה וַיִּשְׁוַעַה בְּאֶהֱלֵי צַדִּיקִים” וְהַפְּתוּב מְבַשֵּׁר: שֶׁלְעֵתִיד יֵשְׁבוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאֶהֱלֵי הַצְדִּיק־הָאֱמֶת, וַיִּתְקַרְבוּ אֵלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (הוֹשֻׁעַ יב, י): ”עַד אוֹשִׁיבְךָ בְּאֶהֱלִים כִּימֵי מוֹעֵד”, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש”י שָׁם: ”כִּימֵי מוֹעֵד הֵרֵאשׁוֹן, שֶׁהָיָה יַעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֶהֱלִים” - הֵינּוּ כְּנ”ל.

זֶהוּ בְּחִינַת: ”אֲדָם כִּי יָמוּת בְּאֶהֱל” - שֶׁעַקֵּר תַּקּוּן הָאָדָם, עַקֵּר קִיּוֹם הַתּוֹרָה, הוּא כְּשֶׁמִּמִּית עַצְמוֹ בְּשֶׁבִיל ‘הָאֶהֱל’ - הֵינּוּ בְּשֶׁבִיל שִׂיחָתְקָרֵב לְהַצְדִּיק־הָאֱמֶת, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת ”יוֹשֵׁב אֶהֱל”, כְּנ”ל.

”יַעַן לֹא הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי וְגו’. הִמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר רַבּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת ה'” (בַּמִּדְבָּר כ, יבִּיג)

כּו. נְשִׂיאַת־נַפְשִׁים ה, טז - עַקֵּר פֶּגַם הַכָּפַת הַצּוּר הָיָה בְּחִינַת פֶּגַם הַדְּבוּר, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בַּמִּדְבָּר כ, כד): ”כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם כִּי בְּמִי מְרִיבָה” וְכוּ'. כִּי עַקֵּר הַפֶּגַם הָיָה, עַל שֶׁלֹּא דִּבְרוּ אֶל הַסֵּלַע כְּמוֹ שֶׁצִּוּ הַשָּׁם־יִתְבָּרַךְ (שָׁם): ”וַדַּבַּרְתֶּם אֶל הַסֵּלַע” - שֶׁבְּזֶה הָיָה מְרִאִים גְּדֹל כַּח הַדְּבוּר שֶׁלָּהֶם, שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּח לְהוֹצִיא הַמַּיִם בְּגַשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת.

כִּי כְּמוֹ שֶׁהָיוּ מוֹצִיאִים מַיִם בְּגַשְׁמִיּוֹת - כֵּן הָיוּ מוֹצִיאִים מִמֵּי דַעַת הַתּוֹרָה בְּרוּחָנִיּוֹת. וְעַל־יְדֵי־זֶה הָיָה נִתְקַדַּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם, כִּי הָיוּ הַכָּל רוֹאִים גְּדֹל כַּח הַדְּבוּר, וְהָיוּ הַכָּל מִשְׁתַּדְּלִים לְהַמְשִׁיךְ הַקְּדָשָׁה עַל עַצְמָם עַל־יְדֵי הַדְּבוּר.

וְכִלְיָה גָּרַם הַמְּרִיבָה וְהַמְּחַלְקַת, בְּחִינַת ”מִי מְרִיבָה” - שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה בְּלָבְלוּ גַם דַּעַת מֹשֶׁה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (קִהְלֵת ז, ז): ”כִּי הָעַשְׂק יְהוֹלֵל חֶכֶם” וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז”ל (שְׁמוֹת רַבָּה ו, ב).

וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶּׁפָּרַשׁ רַש"י עַל פְּסוּק (בַּמִּדְבָּר כ"א, טו):
 "וְאִשָּׁד הַנְּחָלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשֶׁבֶת עֵר" - "שְׂפִינָן
 שָׂרְצוּ יִשְׂרָאֵל לְכַנֵּס לְאַרְצָא, חֶרֶד הָהָר שֶׁל אֲרָץ־
 יִשְׂרָאֵל, וּבָא לְקִרְאתֶם בְּחֶתֶן לְקִרְאת פְּלֶה וְכוּ".

הֵינּוּ כִּנ"ל: שְׂמֻחַמַת שָׂרְצוּ לְכַנֵּס לְאַרְצָא־יִשְׂרָאֵל - בְּאֵ
 'קִדְשֵׁת אֲרָץ־יִשְׂרָאֵל' לְקִרְאתֶם, וְסִיעָה אוֹתֶם
 לְהַכְנִיעַ הָאֱמוּרִי וְהָאֱמֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַמוֹנְעִים
 מְאֲרָץ־יִשְׂרָאֵל. וְאִזּוֹ מַחְמַת שָׂרְצוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְכַנֵּס
 לְאַרְצָא־יִשְׂרָאֵל, נִתְעוֹרְרָה קִדְשֵׁת אֲרָץ־יִשְׂרָאֵל, וַיִּצְאָה
 לְקִרְאתֶם בְּהָאָרֶה גְדוּלָּה כָּל־כָּד, עַד שֶׁגַּם בְּגַשְׁמִיּוֹת
 נִתְקַרַּב הָהָר וּבָא לְקִרְאתֶם.

**"בְּאֵר הַפְּרוּהָ שָׂרִים פְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעַם
 בְּמַחְקָק בְּמַשְׁעֲנֵתָם"**
 (בַּמִּדְבָּר כ"א, יח)

כח. ראש־חֲדָשׁ ז, ט - וְזֶה בְּחִינַת (בַּמִּדְבָּר כ"א, יח):
 "בְּאֵר הַפְּרוּהָ שָׂרִים פְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעַם בְּמַחְקָק
 בְּמַשְׁעֲנֵתָם", וְדָרְשׁוּ רַז"ל (בַּמִּדְבָּר רַבָּה י"ט, כו): "שֶׁכָּל
 נָשִׂיא וְנָשִׂיא הִיָּה מִמְשִׁיךְ בְּמַקְלוֹ מִימֵי הַבְּאֵר
 לְשִׁבְטוֹ".

כִּי "בְּאֵר מַיִם חַיִּים" (בְּרֵאשִׁית כו, יט; שִׁיר־הַשִּׁירִים ד, טו) -
 זֶה בְּחִינַת 'הַתְּגַלּוֹת אוֹר אֵיךְ־סוֹף', שֶׁהוּא 'מְקוֹר
 חַיִּים', כִּמוֹ שֶׁפְּתוּב (דְּמִיָּה ב, יג): "הַעוֹזְבֵי מְקוֹר מַיִם
 חַיִּים" וְכוּ.

וְאִי־אֶפְשֶׁר לְהַמְשִׁיךְ 'מִימֵי הַבְּאֵר', שֶׁהֵם הַתְּגַלּוֹת
 אֶלְקוּתוֹ וְיִתְבָּרַךְ, כִּי אִם עַל־יְדֵי 'צְדִיקֵי־הַדּוֹר', שֶׁהֵם
 בְּחִינַת 'שְׂנִיִּם־עֹשֵׂר נְשִׂאִים' - שֶׁכָּל אֶחָד מִמְשִׁיךְ
 הָאוֹר הַזֶּה לְשִׁבְטוֹ בְּהַדְרָגָה וּבִמְדָה, בְּבְחִינַת:
 "בְּמַחְקָק בְּמַשְׁעֲנֵתָם", דְּהֵינּוּ: עַל־יְדֵי הַמְּטָה, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת 'מְחֻקֵּק', בְּחִינַת 'חֻקִּיקָה וְרִשְׁיָמָה', בְּחִינַת
 'צְמֻצוּם' - שֶׁהַנְּשִׂאִים יוֹדְעִים אֵיךְ לְצַמְצֵם הָאוֹר
 כְּרֵאוּי, לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת מִימֵי הַבְּאֵר לְשִׁבְטוֹ, שֶׁהוּא
 בְּחִינַת הַתְּגַלּוֹת מְלֻכּוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהַדְרָגָה וּבִמְדָה וְכוּ.

**"וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גֹעַ אֶהְרֵן, וַיִּבְנוּ אֶת אֶהְרֵן
 שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל. וַיִּשְׁמַע הַפְּנַעֲנִי מְלֶךְ
 עֶרֶד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב"**
 (בַּמִּדְבָּר כ, כט; כ"א, א)
 - עֲנִין 'הַסְּתַלְקוֹת אֶהְרֵן הַכְּהֵן' -

כט. שְׁלוּחֵינִי ה, יז - וְזֶה בְּחִינַת (דְּבָרִים י, ז): וּבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל נָסְעוּ מִבְּאֵרֵת בְּנֵי יַעֲקֹב מוֹסְרָה שֵׁם מֵת אֶהְרֵן
 וְכוּ, וַיִּכְהֵן אֶלְעָזָר בְּנוֹ תַחְתָּיו. וְאָמְרוּ רַז"ל (תַּנְחֻמָּא
 חֻקַּת יח): וּמוּבָא בְּפִרוּשׁ רַש"י: "וְהֵלֵא בְּהַר הָהָר מֵת?
 - אֵלֶּא שֶׁחֲזְרוּ לְאַחֲרֵיהֶם עַל־יְדֵי מְלַחְמַת הַפְּנַעֲנִי

וְכוּ, וּבְנֵי לִוֵּי הַחֲזִירוּם וְכוּ, וְאִזּוֹ חֲזְרוּ וְהַסְּפִידוּהוּ
 וְנִדְמָה לָהֶם כְּאִלוֹ אִזּוֹ מֵת וְכוּ" - הֵינּוּ: שֶׁהַצְּדִיק אֵינוֹ
 מֵת כְּלָל, רַק מְצַדְּנֵנוּ כְּשֶׁאֵין מִחֲפָשִׁין אוֹתוֹ כְּרֵאוּי
 וְכוּ, וּכְנ"ל.

וְזֵהוּ: "שֵׁם מֵת אֶהְרֵן" - כִּי אִזּוֹ הִרְגִּישׁוּ מִיִּתְּתוֹ כְּאִלוֹ
 מֵת שֵׁם, כִּי אִזּוֹ הֵבִינוּ קִלְקוּלָם וּפְגָמָם, כִּי כְּשֶׁאֶהְרֵן
 נִסְתַּלַּק כְּתִיב (בַּמִּדְבָּר כ, כט): "וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גֹעַ
 אֶהְרֵן". וְאָמְרוּ רַז"ל (תַּנְחֻמָּא חֻקַּת יז): "שֶׁאָמְרוּ
 יִשְׂרָאֵל, אֶפְשֶׁר אָדָם שֶׁעֲצַר הַמַּגְפָּה וְעָמַד כְּנֶגֶד
 מְלֶאכֶּה־הַקּוֹת, יָמוּת? - וְהִירְאוּ אוֹתוֹ לָהֶם מְטָל בְּמִטָּה
 וְכוּ". וְאַחֲרֵי־כֵן כְּתִיב (בַּמִּדְבָּר כ"א, א): "וַיִּשְׁמַע הַפְּנַעֲנִי
 מְלֶךְ עֶרֶד כִּי מֵת אֶהְרֵן" וְכוּ, כִּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (רֵאשִׁי־
 הַשָּׁנָה ג, תַּעֲנִית ט).

הֵינּוּ: כִּי יִשְׂרָאֵל פָּגְמוּ בְּזֶה שֶׁהִרְהוּרוֹ אַחַר מִשֶּׁה
 וְאֶלְעָזָר, וְלֹא רָצוּ לְהֵאֱמִין שֶׁמֵּת אֶהְרֵן, כְּאִלוֹ חֶסֶד
 וְשְׁלוֹם הַסְּתִירוֹ אוֹתוֹ בַּפְּנִיָּה, כְּדִי לִתֵּן גְּדֻלָּה
 לְאֶלְעָזָר בְּנוֹ. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁהַזְּכוּיִם גְּדֻלַּת וּמַעֲלַת
 אֶהְרֵן שֶׁעָמַד כְּנֶגֶד מְלֶאכֶּה הַקּוֹת וְעֲצַר הַמַּגְפָּה, וְאִישׁ
 כְּזֶה אֵיךְ שִׁיךְ שְׂיָמוּת? - אַף־עַל־פִּי־כֵן פָּגְמוּ כְּנֶגֶד
 כְּבוֹד מִשֶּׁה וְאֶלְעָזָר שֶׁהִרְהוּרוֹ אַחֲרֵיהֶם. וְאִזּוֹ הִכְרַח
 מִשֶּׁה לְהִרְאוֹת לָהֶן אֶת אֶהְרֵן מְטָל בְּמִטָּה, לִזְמַר:
 שְׁבוּדָאֵי הָאֱמֹת כֵּן הוּא, שֶׁאֶהְרֵן לֹא מֵת וְהוּא חַי
 וְקַיִם, וּמְטָל בְּמִטָּתוֹ בְּמִנוּחָתוֹ בְּשְׁלוֹם, אֲשֶׁרֵי לוֹ, אֲבָל
 אַף־עַל־פִּי־כֵן מְצַדְּכֶם הוּא מֵת.

וְאַתֶּם צְרִיכִים לְקַבֵּל קִדְשֵׁת אֶהְרֵן הַכְּהֵן, עַל־יְדֵי
 אֶלְעָזָר בְּנוֹ, שֶׁצִּוָּה הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ לְמִסַּר כָּל כַּחוֹ
 וּגְדֻלָּתוֹ שֶׁל אֶהְרֵן לְאֶלְעָזָר, וְעַל־יְדֵי 'אֶלְעָזָר' אַתֶּם
 יְכוּלִין בְּכָל עֵת לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵיכֶם קִדְשֵׁת אֶהְרֵן הַכְּהֵן
 הָרֵאוּן, אִם תַּחֲפָשׂוּ וְתִבְקְשׁוּ אֶת קִדְשֵׁתוֹ כְּרֵאוּי.

וּמַחְמַת הַפְּגָם שֶׁלָּהֶם - גְּרָמוּ "שֶׁשָּׁמַע הַפְּנַעֲנִי מְלֶךְ
 עֶרֶד שֶׁהוּא עֲמֶלֶק" (תַּרְגוּמֵי־יּוֹנָתָן וְרַש"י בַּמִּדְבָּר כ"א, א;
 בַּמִּדְבָּר־רַבָּה י"ט, כ), "שֶׁמֵּת אֶהְרֵן וְנִסְתַּלַּקוּ עֲנֵנֵי כְּבוֹד"
 (שֵׁם; רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה ג, תַּעֲנִית ט), כִּי "עֲמֶלֶק הוּא מְעוֹלָם
 רְצוּעָה מְרֻדוֹת לְיִשְׂרָאֵל" (תַּנְחֻמָּא חֻקַּת יח), כִּי הוּא
 'זְהֻמַּת הַנְּחָשׁ', זְהֻמַּת הָעֶרְב־רֵב שֶׁל מְצַרִּים, בְּחִינַת
 זְהֻמַּת הָרַע שֶׁבְּמִדְמָה, בְּחִינַת 'נְבִיאֵי הַשֶּׁקֶר', בְּחִינַת
 'מְנַהִיגִים שֶׁל שֶׁקֶר' שֶׁבְּכָל דּוֹר וְדוֹר - שְׂרוּצִים בְּכָל־
 פַּעַם לְהַסְתִּיר וּלְהַעֲלִים אֱמֻתַּת קִדְשֵׁת הַצְּדִיק
 הָאֱמֹת, וּבְפִרְט אַחַר הַסְּתַלְקוֹתוֹ וְכוּ"ל.

וְעַקֵּר כַּחוֹ חֶסֶד־וְשְׁלוֹם הוּא: כְּשֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל מִחֲפָשִׁין
 אוֹתוֹ כְּרֵאוּי. וְעַל־כֵּן אִזּוֹ דִּיקָא בְּאֵ עֲלֵיהֶם הַפְּנַעֲנִי
 שֶׁהוּא עֲמֶלֶק - וְהֵיוּ צְרִיכִים אִזּוֹ לְשׁוּם אֵל לֵב כְּלִזְהָ,

לחפש אותו עתה על־כָּל־פְּנִים פְּרָאוֹי. אָבֵל הַבַּעַל־
דָּבָר מִתְגַּדֵּה בְּכָל־עֵת, וְהִסִּיתֶם לְשׁוּב לְאַחֲרֵיהֶם,
וְהַכֹּל בְּעֵצַת רֵאשֵׁי הַמִּתְנַגְּדִים שֶׁל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, שֶׁהֵם
דָּתָן וְאָבִירָם וְכִיּוּצָא בָהֶם, הֵינּוּ: שֶׁחֲזָרוּ לִילֵךְ וּלְשׁוּב
לְמִצְרַיִם, שֶׁהוּא הִרְעָה שֶׁל הַמִּדְבָּה.

כִּי זֶה עֵקֶר הַתְּגָרוֹת וְהַסִּתָּת הַבַּעַל־דָּבָר, שֶׁמִּבְקֵשׁ
תּוֹאֲנוֹת וְעֵלִילוֹת, לְשׁוּב לְפָל חֲסִי־וְשָׁלוֹם לְזַהֲמַת
הַמִּדְבָּה, בְּפָרֵט אַחַר הַסִּתְּלָקוֹת הַצַּדִּיק שְׂאוֹמֵר: הֲרֵי
כָּבֵד אִפְסֵי תִקְוָה חֲסִי־וְשָׁלוֹם, וְעַמְלֵק מִתְגַּבֵּר, שֶׁהוּא
בְּחִינַת עֵצָם הַתְּגַבְּרוֹת הַיִּצְרֵה־הִרְעָה, שֶׁמִּתְעוֹרֵר
בְּהַתְּגַבְּרוֹת עֲצוֹם בְּכָל־פַּעַם, וְעֵתָה מַה נַּעֲשֶׂה עוֹד.
וְהַפְּסִילִים חוֹזְרִים לְאַחֲרֵיהֶם - שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת מַה
שֶׁקּוֹרֵין 'חֲסִידִים נְפוּלִים' רַחֲמָנָא־לְצַלָּהּ, שֶׁזֶה גְרוּעַ
מִהַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁשִּׁמְעֵתִי מִפִּי־הַקָּדוֹשׁ (שִׁיחֹת־הַר"ן ק"ט).

אָבֵל "בְּנֵי לְוֵי הַחֲזִירוֹם" [כַּנִּל בְּרֵשִׁי דְבָרִים ג' ו'] - כִּי עֵקֶר
קִיּוֹם הָעוֹלָם בְּכָל דּוֹר, הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת 'בְּנֵי לְוֵי',
שֶׁהוּא בְּחִינַת אוֹתָם שְׂאִינָם טוֹעִים בַּעֲגָל וּבְכָל
הַנְּסִיווֹת שֶׁנִּסּוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַקָּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, שֶׁפִּלְסָם
הֵם בְּחִינַת 'פָּנִים אֲמוֹנָה' וְכוּ', וּבְנֵי לְוֵי דָבְקוּ בַּהֶשֶׁם
וּבְמֹשֶׁה רַבֵּם, וְלֹא טָעוּ אַחֲרֵי הַמִּתְנַגְּדִים וְהַחֹלְקִים עַל
'מֹשֶׁה־רַבֵּנוּ', וְהֵם קִיְּמוּ אֶת כָּל הָעוֹלָם.

וְעַל־כֵּן בְּאַמַּת זְכוּ, שֶׁהַבְּדִיל הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ אוֹתָם אֵלָיו
לְעַמֵּד לְפָנָיו לְשִׁרְתוֹ וְכוּ', וְעַל־כֵּן גַּם בְּמִלְחָמָה הַזֹּאת
שֶׁל הַפְּנִיעֵי שֶׁהוּא עַמְלֵק, שָׂבָא עֲלֵיהֶם אַחַר הַסִּתְּלָקוֹת
אֲהֲרֹן, שֶׁהַתְּגַרָּה בָּהֶם הַבַּעַל־דָּבָר פִּלְכָף עַד שֶׁחֲזָרוּ
לְאַחֲרֵיהֶם - עָמְדוּ 'בְּנֵי לְוֵי' בְּאַמַּתָּתָם, וְרָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם,
וְהַחֲזִירוֹם אֶל הַקָּדְשָׁה לְשׁוּב וְלִילֵךְ לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל.

וְאִז שָׁבוּ בְּתִשׁוּבָה, וְהַסִּתְּפָלוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֵצָמָם
שֶׁפָּגְמוּ הַרְבֵּה, וְחֲזָרוּ וְהִסְפִּידוּ אֶת אֲהֲרֹן כְּאֵלוֹ מֵת אִז,
כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (דְּבָרִים ג' ו'): "שֵׁם מֵת אֲהֲרֹן" וְכוּ'. כִּי רָאוּ
שֶׁכָּל מִיתָתוֹ הוּא מִצָּדָם, וְרַק עֲכָשׁוּ הֵם מְרַגְּשִׁים עֵינָן
'מִיתַת אֲהֲרֹן', שֶׁמִּיתָתוֹ הוּא רַק מִצָּדָנוּ כַּנִּל, וְעַל־כֵּן
צָרִיכִין לְכַפּוֹת וְלַסְפֹּד עָלָיו הַרְבֵּה בְּכָל־עֵת, עַד
שֶׁנִּמְשָׁךְ קִדְשָׁתוֹ עָלֵינוּ בְּכָל־פַּעַם.

וְזֶהוּ שֶׁפָּתוּב שָׁם: "וַיִּכְהֶן אֶלְעָזָר בְּנֵו תַחֲתָיו". וְהוּא
פְּלִיאָה עַל־פִּי פְּשׁוּטוֹ שֶׁל פְּרוֹשׁ רִש"י, כִּי אִם תִּרְץ מַה
שֶׁפָּתוּב "שֵׁם מֵת אֲהֲרֹן", שֶׁהוּא מַחֲמַת שֶׁחֲזָרוּ
וְהִסְפִּידוּהוּ וְכוּ" - עֲדוּן קָשָׁה הַרְבֵּה עַל מַה שֶׁפָּתוּב
שָׁם: "וַיִּכְהֶן אֶלְעָזָר בְּנֵו תַחֲתָיו". וְהִלָּא כָּבֵד נִתְכַּהֵן
אֶלְעָזָר תְּכַף בְּמִיתַת אֲהֲרֹן, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב בְּפָרֵשֶׁת חֻקַּת?!

אִךְ הַתּוֹרָה מְרַמְזֶת לָנוּ: שִׁישְׂרָאֵל הִתְחִילוּ לְתַקֵּן פְּגָמָם
הַנִּל שֶׁהִרְהוּ אַחַר מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר וְכוּ', כַּנִּל, וְלֹא
חִפְּשׁוּ אֶת אֲהֲרֹן פְּרָאוֹי וְכוּ"ל. וְעֵתָה עַל־יְדֵי הַסְּפֹד
שֶׁהִרְגִישׁוּ מִיתָתוֹ פְּרָאוֹי וְכוּ"ל, וְהִתְחִילוּ לְהַתְּגַעְגַּע
אֲחֵרָיו וּלְחַפְּשׁוּ פְּרָאוֹי - אִז דִּיקָא "וַיִּכְהֶן אֶלְעָזָר בְּנֵו
תַחֲתָיו" - כִּי רַק עֵתָה נִמְשָׁךְ בְּשִׁלְמוֹת הַתַּקֵּוֹן שֶׁל
הַפְּהִיגָה־הַגְּדוּלָּה שֶׁל 'אֶלְעָזָר' שֶׁנִּתְכַּהֵן תַּחַת 'אֲהֲרֹן'
אָבִיו, כִּי כֵן הַדָּבָר: שֶׁבְּכָל־פַּעַם שְׁבוּכִין עַל 'הַסִּתְּלָקוֹת
הַצַּדִּיק', וּמְחַפְּשִׁין וּמְבַקְּשִׁין אוֹתוֹ פְּרָאוֹי - אִזִּי מוֹצֵאִין
קִדְשָׁתוֹ בְּוֹדָאֵי, עַל־יְדֵי הַבֵּן אוֹ הַתְּלָמִיד שֶׁמִּמֶּלֶא מְקוּם
אָבִיו וְרַבּוֹ.

כִּי זֶה כָּלֵל גְּדוּלָּה: שְׂאִין הַצַּדִּיק מִסִּתְּלֵק מִן הָעוֹלָם, עַד
שֶׁנּוֹלָד אַחַר תַּחֲתָיו, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (יוֹמָא ל"ח): "עַד
שֶׁלֹּא מֵת עָלָי, זָרַחָה שִׁמְשׁוֹ שֶׁל שְׂמוּאֵל הַרְמַתִּי" - וְכֵן
הַרְבֵּה שֶׁחֲשָׁבוּ שָׁם. אָבֵל צָרִיכִין לְחַפֵּשׁ וּלְבַקֵּשׁ אַחַר זֶה
הַרְבֵּה הַרְבֵּה, בְּפָרֵט בְּדוֹרוֹת הַלָּלוּ.

וְעַל־כֵּן כְּשֶׁהִסְפִּידוּ פְּרָאוֹי עַל אֲהֲרֹן, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת
הַחֲפוּשׁ וְהַבְּקֵשָׁה פְּרָאוֹי אַחַר הַצַּדִּיק כַּנִּל - אִז דִּיקָא
"וַיִּכְהֶן אֶלְעָזָר בְּנֵו תַחֲתָיו" - כִּי רַק אִז נִתְכַּהֵן אֶלְעָזָר
בְּשִׁלְמוֹת תַּחַת אֲהֲרֹן, וְזָכוּ לְקַבֵּל הַתַּקּוּנִים הַנַּעֲשִׂים
עַל־יְדֵי הַפְּהִיגָה־הַגְּדוּלָּה שֶׁמְכַפֵּר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, אַף־עַל־
כִּי שֶׁאֶלְעָזָר מִצָּדוֹ כָּבֵד נִתְכַּהֵן עַל־פִּי הַדְּבֹר פְּרָאוֹי -
אָבֵל מֵאַחַר שֶׁלֹּא קָבְלוּ יִשְׂרָאֵל קִדְשָׁתוֹ פְּרָאוֹי, כִּי
הִרְהוּ אַחֲרָיו כַּנִּל - עַל־כֵּן מִצָּד יִשְׂרָאֵל עֲדוּן לֹא
נִתְכַּהֵן פְּרָאוֹי. וְגַם אִפְלוּ בְּעֵצָמוֹ לֹא הִיָּתָה קִדְשַׁת
כְּהֻנָּתוֹ בְּשִׁלְמוֹת, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא קָבְלוּ יִשְׂרָאֵל קִדְשָׁתוֹ
פְּרָאוֹי, וְכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (בְּרֻכּוֹת ל"ב): "כְּלוּם נִתְתִּי לָךְ
גְּדֻלָּה אֲלֵא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל וְכוּ"'. אָבֵל עֲכָשׁוּ: "וַיִּכְהֶן
אֶלְעָזָר בְּנֵו תַחֲתָיו", עַל־יְדֵי שֶׁחִפְּשׁוּ אַחַר אֲהֲרֹן וְכוּ',
וְכוּ"ל.

כִּי כֵן צָרִיכִים בְּכָל־עֵת, בְּפָרֵט כְּשֶׁנִּסְתַּלַּק הַצַּדִּיק
הָאָמֵת, שֶׁצָּרִיכִין לְכַפּוֹת וְלַסְפֹּד עָלָיו הַרְבֵּה, אָבֵל
צָרִיכִין לְזַהֵר מְאֹד, שֶׁלֹּא לְהַכְשִׁיל עַל־יְדֵי־זֶה לֹא־מֵר:
שֶׁכָּבֵד מֵת הַצַּדִּיק וְאִפְסֵי תִקְוָה חֲסִי־וְשָׁלוֹם, וְלֹא נִשְׂאָר
עוֹד בְּעוֹלָם חֲלִיפָתוֹ וְהַשְּׂאֲרָתוֹ. כִּי זֶהוּ פָּנִים עֲצוּם מְאֹד,
כִּי בְּוֹדָאֵי הַצַּדִּיק לֹא מֵת, וּבְוֹדָאֵי נִשְׂאָר הַשְּׂאֲרָת
קִדְשָׁתוֹ אֲצֵל בְּנָיו וְתַלְמִידָיו, רַק שֶׁצָּרִיכִין לְחַפֵּשׁ
וּלְבַקֵּשׁ אַחַר זֶה מְאֹד מְאֹד וְכוּ"ל.

וְעַל־יְדֵי כָּל חֲפוּשׁ וּבְקֵשָׁה - מוֹצֵאִין בְּוֹדָאֵי קִדְשַׁת
הַשְּׂאֲרָתוֹ אֲצֵל בְּנָיו וְתַלְמִידָיו, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת: "שֵׁם מֵת
אֲהֲרֹן וַיִּכְהֶן אֶלְעָזָר בְּנֵו תַחֲתָיו", "אִז דִּיקָא, וְכוּ"ל.

חדש תמוז

– לקוטי מוהר"ן ח"א ר"ז –

"ז'כרו ת'ורת מ'שה" (מלאכי ג, כב), ראשיי-תבות 'תמ"ז' חסר 'זא"ו'. כי אז ב'תמוז' צריכים להמשיך הזכרון לתקן השכחה, כי אז נתהווה השכחה, כי על-ידי "הלוחות שנשתברו בחדש תמוז" (תענית פ"ד מ"ז), נתהווה השכחה, כמו שאמרו ר"ל (ערוגין נד): "אלמלא לא נשתברו הלוחות הראשונות, לא נשתכחה תורה מישראל". – ועל-כן חסר 'זא"ו' מ'תמוז', כי מאחר שנשתברו הלוחות, נסתלק ה'זא"ו', כי ה'לוחות' הם בחינת 'זא"ו', כמו שאמרו (בבא-בבא יד): "הלוחות ארפן ששה ורחבן ששה".

גם "ז'מן מ'תן ת'ורתנו" ראשיי-תבות 'תמ"ז', כי "בתמוז נתנו הלוחות" (יומא ד). וגם כאן חסר 'זא"ו', מחמת שאז נשתברו הלוחות שהם בחינת 'זא"ו' בנ"ל.

☪ לקוטי-תפלות לחדש תמוז ☪

– בענין 'זכרון דקדשה' –

(על-פי התורה הנ"ל, שבחדש תמוז צריכים להמשיך הזכרון)

– לקוטי תפלות ח"א נד –

(על-פי לקוטי-מוהר"ן ח"א נד, ז'יהי מקץ – זכרון)

"אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה ויחפש רוחי. זכרתי בלילה שמך ה' ואשמרה תורתך. אזכור מעללי י"ה כי אזכרה מקדם פלאך. זכרתי ימים מקדם הגיתי בכל פעלך במעשה ידיך אשוחה, בהתעטף עלי נפשי את ה' זכרתי. זכור תזכור ותשוח עלי נפשי", ואען ואומר לנפשי: זכור אל תשכח שיש עלמא-דאתי, ואין שום קביעות בזה העולם, כי העולם הזה עובר כהרה עין, כצל עובר, וכאבק פורה, וכענן כלה, וכרוח נושבת, וכחלום יעוף, ועקר החיים ועקר הקביעות דירה של האדם, הוא רק בעלמא-דאתי.

חוסה עליך, ושמר את הזכרון היטב, שתזכר תמיד בכל יום בעלמא-דאתי, ולא תשכח, והדבק מחשבתך בעלמא-דאתי, ואל יזוז זכרון עלמא-דאתי מרעיונך. הסתכל על עצמך היטב היטב, וישב דעתך באמת לאמתו, וזכור ותן ללבך מה תעשה באחריתך, בעת יבא קצף כהרה עין. צר לי עליך אחי, הקיצה אחי משנת פתיותך, וחמל על נפשך, "וזכר את בוראיך בימי בהורותיך".

ובכן באתי לפניך ה' אלקי ואלקי אבותי, להפיל תחנתי לפני רחמיך האמתיים, ולשא עיני לחסדיך העצומים, שתזכני לשמר את הזכרון הזה היטב, שאזכר תמיד בעלמא-דאתי, ולאדבקא מחשבתי רק בעלמא-דאתי בכלל ובפרט.

ובכל יום ויום בהקיצתי משנתתי, תכה ומיד כשאפתח את עיני, אזכה לזכר מיד בעולם-הבא, שהוא עולם העומד והקים לעד ולנצח נצחים, והעולם-הזה הוא הבל וריק, הבל הבלים אין בו ממש, "הבל נדה, הבל הבלים הבל הבל". ואין שום יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל בעסקי העולם הזה, ואין שום תכלית וטוב בעולם, כי אם לרדה תמיד להשיג העולם-הבא. ותזכני שאזכר זאת היטב בכת הזכרון דקדשה.

הצילני ושמרני מרע-עין המביא לידי שכחה, שהיא מיתת הלב, שבירת לב, כמו שכתוב: "נשפחתי כמת מלב הייתי ככלי אובר". עזרני שלא אשכח את עולמי הנצחי והקים לעד.

חוסה עלי כרב רחמיך, כרב ישועתך, כרב טובותיך, כרב הצלותיך. יהמו מעיך עלי, על נרדה כמני, על חסר דעה,

בעלמא־דא־תִּי תמיד, עד אשר נזכה לשוב אליך באמת, ולהיות פרוצונך הטוב תמיד.

וזכר לנו ה' אלקינו את ברית אבותינו, וקים לנו מקרא שפתוב: "וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר, והארץ אזכר". ונאמר: "וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני ה'". ונאמר: "זכרתי לך הסד נעוריה אהבת כלולותיה, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה". ונאמר: "הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים, כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד, על פן המו מעי לו, רחם ארחמנו נאם ה'. זכר רחמיה ה' וחסדיה כי מעולם המה. חטאת נעורי ופשעי אל תזכר, פחסדה זכר לי אתה למען טובך ה'".

– לקוטי תפלות ח"א קלא –

(על-פי לקוטי-מוהר"ן ח"א קצב, 'מעלת דבור אמת של הצדיק')

רחם עלי למען שמך, וזכרני לזכרון אמת דקדשה, לזכר היטב את כל דברי התורה הקדושה.

ותזכרני להתמיד בלמודי היטב, להגות בתורתך הקדושה יומם ולילה, ולחזר כל דבר מאה פעמים ואחד. באפן שאזכר תמיד את כל דבור, וכל חדוש, וכל טעם ועצה, אשר גלית לנו בתורתך הקדושה, המלאה עצות ואורות קדושות ונוראות, ולזכרם היטב בכת הזכרון שלי יפה כל ימי חיי עד עולם, עד היום אשר תאספני אליך בשלום. ואזכה לבא לשם, עם כל דברי התורה, שיהיה קשור, וחקוק, וכלול, ונאחד, בשכלי ונשמתי, כל דברי התורה שבכתב ושבעל-פה. ואזכה ברחמיה, להיות בכלל 'יראיך עוסקי תורתך' שנאמר עליהם: "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו".

חסר עצה כמני. אמצ' וחזק את לבבי ביראתך ועבודתך, וזפני שאשים אל לבי, ואזכר היטב בלבי ובדעתי תמיד, את התכלית האחרון, ואזכה לדבק מחשבתי ולבבי תמיד בעלמא־דא־תִּי, כי אתה יודע את גדל הצער והבושה שיהיה בעלמא־דא־תִּי על מי שלא קשט עצמו בעולם־הזה, והוא אבדה שאינה חוזרת לעולם, כי שם אין מעשה וחשבון מועיל כלל, כי מי שלא טרח בערב־שבת, מה יאכל בשבת. "מעות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות". ואין מועיל שם שום רחמנות בעולם.

זכרני עתה ברחמיה, שאזכה לזכר עתה בעולם־הזה, את העולם־הבא תמיד, ואל יליזו מעיני, ולא אסור מדעתי, זכרון העולם־הבא תמיד, באפן שאזכה לשוב בתשובה שלמה אליך באמת, ואזכה לתקן בחיי את כל אשר שחתתי, בשונג ובמזיד באנס ובפרצון.

אבינו שבשמים, מלא משאלותינו ברחמים, והצילנו מכת המדמה, וממיתת הלב, ומשכחה, ומרע־עין בכל הפחינות, וזכרנו לזכרון דקדשה, שנוזפה תמיד לדבק מחשבתנו בעלמא־דא־תִּי, בכל יום ויום, ובכל מקום ומקום, בכלל ובפרט, ולא נאבד את עולמנו חס־ושלום בהנם. ונזכור "את ימי החשך, כי הרבה יהיו כל שבא הבל". ונזכר את בוראנו בימי בחורותינו, "עד אשר לא תחשך השמש, והאור, והירח, והפוכבים, ושבו העבים אחר הגשם".

ונזכה לזכר את כל דברי התורה הזאת, ולא נשכח דבר ממשנתנו. ולא נשכח את הדברים אשר ראו עינינו ואשר שמעו אזנינו מפי חכמיה האמתיים. ונזכר